24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6589 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1907 ՇԱԲԱԹ 13 ՇԱՊԱՆ 1325 21 Septembre 1907 24me année № 6589

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	35 Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ երկուշաբթիէն սկսեալ Արեւելքի խմբագրատունը, վարչական գրասենեակներն ու տպարանը պիտի փոխադրուին Ղալաթիա, Թիւնէլին դրան դէմ գտնուող մասնաւոր շէնքի մը մէջ, որուն մուտքի դուռը կը գտնուի միւս կողմը, Վինէր Պանքի դիմացը, Թրամուէյի գծին վրայ։ Այս տեղափոխութիւնը՝ բանուկ կեդրոնի մը մէջ գտնուող քառայարկ, լուսաւոր ու գեղեցիկ շէնքի մը առաւելութիւններն ընծայելով, գոհ պիտի թողու թերթիս հետ գործ ունեցող բոլոր այցելուները և նորանոր դիւրութիւններ պիտի ընծայէ անոնց։ Արեւելքի տպագրութիւնը նաեւ այսօրուընէ կը վերսկսի իր յատուկ մամուլին վրայ, սովորական ծաւալով ու խնամով։

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դպրոցներուն վերաբացումը. — Ս. Փրկչի Հիւանդանոցը։

Ամառնային երկարատեւ արձակուրդներէն ետքը դպրոցները վերաբացուեցան, նոր եռանդով մտաւոր և բարոյական մշակման ազնիւ գործին ծառայելու համար։ Դպրոցական վարչութիւնք կամ Թաղական Խորհուրդք միայն չեն կազմուած այս տարի։ Ամենուրեք անոնք խնայողութիւն ընել կ'ուզեն և փոխանակ խնայողութեան ուղիղ ճամբաներ որոնելու, այնպիսի ձախող կարգադրութիւններ կ'ընեն, որ դպրոցներու և իրենց վարկին կը վնասեն միանգամայն։ Մեր նախակրթարաններէն ոմանք Թաղական Խորհուրդներու կարգադրութեամբ այս տարի աշակերտներէն աւելի դրամ կը պահանջեն և աղքատ ուսանողք եւ ուսանողուհիք այս պատճառով չպիտի կրնան դպրոց յաճախել։ Ո՞ւր պիտի երթան այս խեղճերը։ Ուրիշ դպրոցի մը մէջ ալ ուսուցիչներուն ռոճիկը կը զեղչեն դարձեալ խնայողութեան համար։ Թաղ. Խորհուրդներու պարտքն է մէկ կողմէն աշակերտներու ուսուցման ամէն դիւրութիւն ընծայել և միւս կողմէն ուսուցիչներու նիւթական վարձատրութեան համար ալ պէտք եղած խնամքը տանիլ։ Կեդր. Վարչութիւնը և Թաղ. Խորհուրդք թո՛ղ երբեք չմոռնան որ օրական չոր հացի համար աշխատող ուսուցիչներէն լաւ և օրինակելի դաստիարակներ կրնան ունենալ։ Ինչպէս քահանաներու, նոյնպէս ալ ուսուցիչներու նիւթական կացութեան բարւոքումը պէտք է հիմը ըլլայ անոնց բարձրացման։ Այս հիմնական և գլխաւոր սկզբունքէն դուրս եղած ամէն առաջարկ անօգուտ է և որքան ալ բարի իղձեր յայտնուին՝ անոնք միշտ անիրագործելի կը մնան, քանի որ նիւթական ապրուստի և անձնական արժանապատուութեան խնդիրները չեն լուծուած։ Ուսուցիչներուն թիւը օր ըստ օրէ կ'աւելնայ և անոնց դրամական կացութիւնը հետզհետէ կը վատթարանայ։ Չոր հացի համար մղուած պայքարը բնաւորութեան զեղծում կը յառաջացնէ և ուսուցիչք Թաղականներու քմահաճոյից խաղալիկ ըլլալու ստիպման կը ստորնանան։ Ինչ ուսումնական կամ բարոյական հեղինակութիւն կարելի է պահանջել այսպիսի ուսուցիչներէ, որոնք խեղկատակութիւն ընելէ կամ հաճոյակատարութենէ անգամ չեն քաշուիր, իրենց Թաղական աղաներուն հաճելի ըլլալու համար։ Դպրոցի մը մէջ տեսչին ռոճիկը կ'աւելցնեն անոր գործած զեղծումներուն համար, զրկելով ուսուցիչները. ուրիշ դպրոցի մը մէջ ուսուցիչներուն թիւը կը շատցնեն, ժամանցնելով զանոնք։ Աշակերտներու դպրոցական վճարումը բարձրացնելէն և ուսուցիչներու ռոճիկը կրճատելէն դիւրին միջոց կա՞յ միթէ, դպրոցի մը պիւտճէն հաւասարակշռելու համար։ Ամէնէն ապիկար Թաղ. Խորհուրդն անգամ կրնայ այս կարգադրութիւններն ընել։ Կարողագոյն Թաղ. Խորհուրդներէ աւելին կը պահանջուի և անոնց համար ընդհանուր առմամբ աշակերտներու դպրոցական վճարումները բարձրացնելը և կամ ուսուցիչներու ռոճիկ զեղչելը խնայողութիւն չէ, այլ անկում։ Սակաւաթիւ ուսուցիչներ և լաւ վարձատրութիւն։ Ահա այն ուղին, որով միայն կարելի է աստիճանաբար բարձրացնել մանուկ սերունդի դաստիարակութիւնը։ Ուսուցիչը չոր հացի վրայ պէտք չէ մտածէ, իր ազնիւ պաշտօնը պէտք է զբաղեցնէ զայն շարունակ։ Ուսուցիչը իր արժանապատուութիւնն ու անհատականութիւնը պէտք է պահէ և ոչ թէ քմահաճոյքի առարկայ դառնայ։ Քանի որ ուսուցչանոց մը չունինք, գոնէ այս ձեւով պէտք է քաջալերենք ինքնաշխատութեամբ զարգացող ուսուցիչները և կամ կարողագոյն ուսուցիչներուն գոնէ ինքնաշխատութեան հնարաւորութիւն տանք։ Այս տեսակէտով օրինակ կրնան ըլլալ մեզ բոլոր քաղաքակիրթ ազգերը։

⁂ Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի, մեր բարեգործական այս մեծ տան Հոգաբարձութիւնը կազմուեցաւ արժանաւոր և կարող անձերէ։ Հիւանդանոցի մէջ պատսպարեալներուն թիւը վերջին ժամանակներս միջին հաշուով 1000ի կը հասնի։ Ինչպէս Արեւելքի երեքշաբթի թիւին մէջ յիշուած էր, Հոգաբարձութիւնը նպատակ ունի այս թիւը հետզհետէ զեղչել և 600ի իջեցնել, բժշկական գիտութեան պահանջներու համաձայն, անոնց սննդեան և խնամքի համար ամէն հոգ տանելու դիւրութեամբ։ Անշուշտ շատ գովելի նպատակ մըն է ասիկա և լաւագոյն պիտի ըլլայ Հիւանդանոցի մէջ պատսպարել միայն այնպիսի հիւանդներ, որոնք դարմանումի պէտք ունին։ Անբուժելի հիւանդութեամբ վարակուածներ կամ այնպիսի ծերեր ու ապուշներ որոնք մի միայն իրենց ընտանիքին բեռ չըլլալու համար Հիւանդանոց կը բերուին, չպիտի ընդունուին և այն հիւանդները որոնք արդէն կազդուրուած են և իրենց պարագաներուն քով կրնան ապրիլ, անոնք պիտի արձակուին։ Սակայն որքան ալ անտեսական պատճառներով բաղձալի ըլլայ պատսպարեալներուն թիւի զեղչումը, նոյնքան ալ դժուար պիտի ըլլայ ազգին այս մեծ տան դուռները գոցել այն տառապող հիւանդներուն առջեւ, որոնք 600 թիւը լրանալէն ետքը պիտի ներկայանան։ Այս պատճառով, պատսպարեալներու թիւին խնդիրը ամէնէն յաջող կերպով պիտի լուծուի, երբ մէկ կողմէ Հիւանդանոցի խնամքին պէտք ունեցող հիւանդներ միայն ընդունուին և միւս կողմէ, բուժուածները անմիջապէս իրենց պարագաներուն ղրկուին։ Նոյնը պէտք է ընել նաեւ Որբանոցին համար։ Մայր ու հայր ունեցողները արդէն որբ չեն և պէտք չէ ընդունուին, որպէս զի անտիրական որբերու իրաւունքը չխլեն. իսկ միայն մայր ունեցող որբեր կամ որբուհիներ եթէ իրենց մօր (օրինակ. աղախին) զբաղմանց արգելք կրնան ըլլալ, դրամական վճարումով միայն պէտք է խնամուին։ Յաճախ ունեւոր և ազդեցիկ անձեր կը միջնորդեն իրենց աղախիններուն զաւակները Հիւանդանոց ընդունիլ տալու։ Այսպիսի պարագաներուն, Հոգաբարձութեան որոշմամբ պէտք է միջնորդողէն դրամական վճարում պահանջել, քիչ կամ շատ. վերջապէս Հիւանդանոցի համար այս եղանակով ալ հասոյթ մը կը գոյանայ։

⁂ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մէջ չնայելով 4—5 տարիներէ ի վեր եղած ջանքերուն, դեռ դպրեվանք մը կամ կեդր. վարժարան մը չհաստատուեցաւ։ Սիսէն եկած թղթակցութիւններէն ոմանք ոսկի գոյներով կը ներկայացնեն ամէն ինչ, բայց իրողութիւնը դժբախտաբար իր անողոք հերքումը կուտայ։ Տ. Գարեգին վրդ. տեսչութենէ հրաժարած է, և Սիսի մէջ ո՛չ թէ Դպրեվանք՝ այլ օրինաւոր նախակրթարան մը իսկ կը պակսի։ Կրթական խնդիրը ամէնէն կենսական հարցն է նաեւ Կիլիկիոյ համար, և մենք զարմանալով կը զարմանանք որ մինչեւ այսօր Կաթողիկոսութիւնը չկրցաւ տարեկան 700—800 ոսկի ապահովել տեղական աղբիւրներով։ Եթէ Կիլիկիոյ քաղաքներէն իւրաքանչիւրը՝ տարեկան երկու-երեք ոսկի ղրկէր Սիս, դպրեվանքին գոյութիւնը կատարելապէս ապահովուած պիտի ըլլար։ Չենք գիտեր թէ ինչո՞ւ Կիլիկեան վիճակները այնքան անտարբեր կը գտնուին դպրեվանքի կամ կեդր. վարժարանի նկատմամբ և չեն ուզեր նպաստել Կաթողիկոսական Աթոռին։ Մեր առած տեղեկութեանց նայելով, վանքին եղած նուիրատուութիւնը չի քաջալերուիր, և քանի մը Առաջնորդներ նոյն իսկ բոլորովին անտարբեր են նուիրատուներու հանդէպ։ Դպրեվանքը միայն տեղական միջոցներով կրնայ պահուիլ առայժմ և 4—5 տարի բաւական երկար ժամանակամիջոց մըն է գործնական միջոցներ խորհելու Սիսի Աթոռին նկատմամբ, ուսումնական այս կարեւոր հաստատութեան նիւթական գոյութիւնը ապահովելու համար։

ԴԻՐԱՍԻՔ

Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ
ՄՈՌՑՈՒԱԾ ՄԷԿ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թրքահայ մամուլը ընդարձակ էջեր նուիրեց՝ յաւերժացնելու համար յաւէտ ողբացեալ Դաստիարակ-Գրագէտին անունն ու համբաւը. իր օրինակելի կեանքը, իր տենդոտ գործունէութիւնը և օգտաշատ երկերը մասնաւոր ուսումնասիրութեան առարկայ եղան մեր հին ու նոր բանասէրներուն կողմէ։

Արեւելքի մէջ հրատարակուած երկար կենսագրական-ուսումնասիրութիւնը, իբրեւ վերջաբան, կը պարունակէր մատենագիտական ծանօթութիւններ ալ, Թրքահայոց բեղուն գրագէտին և բազմավաստակ դաստիարակին արտադրած երկոտասանեակ երկերուն վրայ։

Մենք ալ այս մէկ քանի տողերը նուիրելով մեր յաւէտ սիրեցեալ Տնօրէն-Ուսուցչին յարգալից յիշատակին, կը փութանք ներկայացնել անոր մէկ թարգմանածոյ գործը որուն վրայ ոչ ոք երկու տող գրեց մինչեւ հիմա, սա գերագոյն պատճառաւ որ իր բոլոր կենսագիրներն ալ կ'անգիտանային անոր գոյութիւնը։ Իր սաներէն ամէնէն հինը (1) ըլլալէ զատ, իր գործերուն ամէնէն աւելի հետաքրքրքրուողներէն և իր մտերմութիւնը յաճախ վայելողներէն ըլլալուս պատճառաւ, գիտեմ արդէն թէ Պերպերեան իր երիտասարդական հասակին մէջ ամէնէն առաջ թարգմանութեամբ սկսած էր իր գրական գործունէութիւնը և նոյն իսկ վէպ մըն ալ թարգմանած է, եթէ ոչ ամբողջովին գէթ մասնակի։ Մտերմական խօսակցութեան մը մէջ Պերպերեան ակնարկած էր իր երբեմնի կիսատ թարգմանութեանը. բայց չուզեց աւելի մանրամասնութիւն տալ այդ մասին. մենք ալ ամէնուն պէս մասնաւոր յարգանք մը ունենալով իրեն, չուզեցինք այն ատեն աւելի առաջ տանիլ մեր հետաքրքրութիւնը։ Այս անգամ հին գրավաճառներուն խանութները պրպտելով ձեռք անցուցինք Պերպերեանի ամէնէն հին մէկ թարգմանածոյ երկը, ծանօթ գրավաճառ Տիար Վահան Զարդարեանի քով։ Այդ թարգմանածոյ երկն է Անիծեալն անուն վէպը, որ ճիզուիթներուն կողմէ Հռոմէական եկեղեցւոյ մէջ ներմուծուած վնասակար նորոյթները հրապարակելով, անոնց առաջ բերած բազմատեսակ չարիքները կը մատնանշէ. հեղինակը աբբայ մըն է որ, ինչպէս կ'երեւայ, վախնալով Վատիկանէն, չէ ուզած իր անունը զետեղել գործին ճակատը. բաւական ճարպիկ կերպով գրուած այս վէպը կը բաղկանայ չորս հատորներէ, որոնց միայն առաջին հատորը թարգմանած է Պերպերեան 1870ին. առաջին էջը կը կրէ հետեւեալ յիշատակութիւնը.

ԱՆԻԾԵԱԼՆ
ՅԱԲԲԱՅԷ ***
Թարգմանեաց ի գաղղիականէ
ՌԵԹԷՈՍ Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Տէր Եւ Հրատարակիչ
ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ԶԻՒՄՐԻՒՏ
ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ
Կ. Պոլիս
Տպագրութիւն Պետրոս Ճէզվէճեան
1870

Երկրորդ էջէն սկսեալ երիտասարդ թարգմանիչը յառաջաբան մը նուիրած է գործին, 7 էջէ բաղկացած, զոր գրած է 1869 յուլիս 18ին։ Այդ յառաջաբանը, իր գլխաւոր տողերուն մէջ առնելով, բուռն պայքար մըն է ընդդէմ ճիզուիթաց որոնք կրօնքը իրենց գործիք ընելով, հաւատաքննութեան ատեաններ կազմեցին Եւրոպայի մէջ և քրիստոնէութեան ոգին չարաչար եղծանեցին։ Պերպերեան, թարգմանութեանը ձեռնարկած վէպին ոգիէն բոլորովին ներշնչուած, Լէօն Թաքսիլի արժանի գրչով մը, ինքն ալ կը նշաւակէ ճիզուիթներուն արարքն ու գործունէութիւնը, խոստանալով հետզհետէ թարգմանաբար ի լոյս ընծայել նաեւ *** Աբբայի միւս երկերն ալ, որոնք ամբողջովին կրօնային-վիպասանութիւններ են, առ ի պաշտպանութիւն կրօնական սրբազան դատին։

1875ին, Մ. Մամուրեան կը ձեռնարկէ Անիծեալը թարգմանութեան և առանց ի նկատ առնելու, առաջին հատորին Պերպերեանի կողմէ արդէն թարգմանուած ըլլալը, զայն ալ կրկին կը թարգմանէ։

Մենք երկուքին ալ թարգմանութիւնները ունինք մեր ձեռքը, հետեւաբար կարելի եղաւ մեզ բաղդատութիւն մը ընել իրենց այն ատենուան լեզուական կարողութեանը ու ոճին վրայ. պէտք է խոստովանիլ թէ այն ատեն Պերպերեան տասն և ութամեայ հազիւ դպրոցական գրասեղանները թողած, անգիտակից էր տակաւին ֆրանսերէն լեզուին բոլոր նրբութեանց և ասացուածներուն. այդ պատճառաւ, իր թարգմանութեանը մէջ, շատ տեղեր ֆրանսաբանութիւններ և բառական թարգմանութիւններ անպակաս են. Մամուրեան արդէն վարժ իր թարգմանիչի դերին մէջ՝ աւելի սահուն և հասկնալի լեզուաւ կատարած է զայն։ Երբ նկատի առնելու ըլլանք Պերպերեանի այն ատենուան աշխարհաբար լեզուն, պիտի տեսնենք թէ ինքը սկիզբէն ի վեր, մանաւանդ իր երիտասարդ հասակին մէջ թունդ գրաբարեան մը ըլլալով հանդերձ, առաջին գրական արտադրութեանը մէջ զուտ գրաբար ասացուածներու և պարբերութեանց հետ բոլորովին ռամկական ձեւեր և ասացուածներ ալ գործածած է (զոր օր. մէյ մը, ձեռուընին, տունին, ևլն.), Պերպերեան ինքն ալ ազդուելով այն ատենի աշխարհաբարէն, նախապէս այդ հոսանքին բռնուելէն վերջը, ետ դարձած է այդ ճամբէն և աւելի ընտրողական մաքուր լեզուն ձեռք առած է իր միւս գործերուն մէջ։

Թէ ինչո՞ւ Պերպերեան երբեք չէ յիշած իր այդ թարգմանութիւնը, թերեւս անոր կիսատ մնացած ըլլալն է պատճառը. կամ այդ լեզուաւ բրած առաջին քայլը անհամապատասխան գտած է վերջին իր ընտրողական մաքուր աշխարհաբարին. այս երկու ենթադրութիւններն ալ ունին թերեւս իրենց արժէքը(2)։

Անիծեալը թարգմանած ատեն հանդիպած է առաջին անգամ Լամըննէի անունին. թերեւս այս պատճառաւ վերջէն ձեռնարկած է անոր մէկ երկին թարգմանութեան(3), անոր սկիզբն ալ զետեղելով ընդարձակ յառաջաբան մը կրօնի և բարոյականի սկզբանց վրայ։

Արեւելքի մէջ Պերպերեանի նուիրուած կենսագրականին հեղինակը, իր ուսումնասիրութեան վերջին մասին մէջ, ակնարկութիւն մը ըրած էր այն երկերուն, զորս ողբացեալ գրագէտը պատրաստած էր արդէն, բայց անհասկնալի պատճառաւ մը չկրցան լոյս տեսնել և կորստեան մատնուեցան։ Այս մասին ալ ունինք մէկ քանի խօսք, քաղած իրական աղբիւրէ մը, զոր պատեհ առթիւ մը հրատարակել կը խոստանանք։ Արեւելքի մէջ Պերպերեանի կենսագիրը, ըստ աւանդութեան ուսուցչի մը կը վերագրէ այդ «անհասկնալի կորուստը». այդ ուսուցիչն ալ, Պերպերեանի մահուընէն մէկ քանի ամիսներ առաջ, թողուց առ յաւէտ այս աշխարհը, երկուքն ալ արժանի են յարգանաց. մէկուն ընծայուած չափազանց յարգանքը պատճառ մը չի կրնար ըլլալ որ, միւսին յիշատակն ալ բամբասողի համբաւով մը ծանրաբեռնուի։

Պերպերեանի ամէնէն հին սանը
Ն. Գ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ ՏԵԺԱԶԷԻ ՍԷՐԸ

Բոլին Վիրժինի Տէժազէ, այն սիրուած ու հանճարեղ դերասանուհիներէն է որոնց համբաւը չիջած չէ դեռ բովանդակ Ֆրանսայի և թերեւս ամբողջ թատերական աշխարհի մէջ։ Ֆրանսայի մէջ ամէն զարգացեալ մարդ կը ճանչնայ անոր անունը, տեսած է անոր դէմքն ու շարժուձեւերը պատկերներու մէջ և զայն դասած է այն անմահ արուեստագէտներուն կարգը, որոնցմով Ֆրանսացին կը պարծենայ միշտ։ Եւ այս՝ հակառակ անոր որ Վիրժինի Տէժազէ արուեստի այն սեռին մէջ փայլած էր, որ անկէց ի վեր գրեթէ անհետացած է թատերաբեմէն և այժմ արդի սերունդին վրայ ձանձրացուցիչ ազդեցութիւն մը միայն կ'ընէ. այսինքն, պատմական թատերգուած վէպի և զգայական կատակերգութեան սեռը։ Ինչ որ է այս թեթեւ սեռը դասական ողբերգութեան քով, այնպէս եղած է Վիրժինի Տէժազէ՝ Ռաշէլի քով։ Ասոնք Ֆրանսայի ժողովուրդին համակրութիւնը կիսած ու բաժնած են իրենց միջեւ։

Պ. Հանրի Լըքօնդ վերջերս հրատարակած «Un amour de Déjazet» անուն յուզիչ մէկ վէպին մէջ կը պատմէ Վիրժինի Տէժազէի կեանքին մէկ մասը, զոր հոյակապ դերասանուհին անցուցած է ֆրանսացի շատ դեռահաս ազնուական երիտասարդի մը հետ։ Այս գրքին մէջ կը գտնուին, տասը տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, դերասանուհիին կողմէ Արդիւր Պերդրանի ղրկուած նամակները, որ այն ատեն, այսինքն Վիրժինին իրեն բարեկամուհին ըրած ատեն, հազիւ տասնըեօթը տարեկան կար, մինչդեռ դերասանուհին քառասունը անցուց էր։

Հանրի Արդիւր Պերդրան երրորդ որդին էր Նափոլէոն Ա.ի հաւատարիմ այն ծառային, որ դժբախտութեան մէջ ալ չհեռացաւ իր տիրոջմէն, և իբրեւ քաջարի զինուոր մինչեւ զօրաբաժնի հրամանատարութեան բարձրացաւ, կոմսութեան տիտղոսն ստացաւ և մարէշալ Տիւրօքի մահուընէն ետք արքունեաց մեծ մարէշալ անուանուեցաւ։ Երբ Նափոլէոն Վաթերլոյի պատերազմէն ետք Ս. Հեղինէ կղզին երթալ պարտաւորուեցաւ, կոմս Պերդրան ալ Նափոլէոնի հաւատարիմներէն մէկ քանիին հետ ընկերացաւ անոր։

Կոմսուհին Պերդրան, գաղթածին եւրոպացի մը, իր զաւկներուն հետ ընկերացած էր իր ամուսնոյն, թէեւ ի սկզբան առանց ուզելու։ Կը պատմուի թէ նաւէն դուրս ցատկել ուզած էր Պելլերոֆոնի ճամբայ ելած միջոցին։ Սակայն Ս. Հեղինէի մէջ օրինակելի համբերատարութեամբ համակերպած է իր ճակատագրին, և Ս. Հեղինէի մէջ էր որ 1817 նոյ. 17ին երրորդ մանչ զաւակ մը ծնաւ, որ Արդիւր կոչուեցաւ և որ վերոյիշեալ գրքին դիւցազն է։ Տղան ծնելէն մէկ քանի օր ետք, Նափոլէոն այցելեց կոմսուհիին և մայրը իր նորածինը անոր ցուցնելով հետեւեալ սիրուն ու սրամիտ խօսքն ըրաւ. «Պատիւ ունիմ Ձեր Վեհափառութեան ներկայացընել հոս առաջին ֆրանսացին որ Լոնկվուտի մէջ մեր բնակութենէն ի վեր Լորտ Պաթըրստի (Անգլիոյ գաղթային նախարար) արտօնութեան պէտք ունեցած չէ մեզ գալու միանալու համար»։ Նափոլէոնի մահուընէն ետք կոմս Պերդրան իր ընտանիքին հետ Ֆրանսա վերադարձաւ։ 1830 յուլիսին երեսփոխան ընտրուեցաւ Խորհրդարանին. այդ տարւոյն մէջ է որ սկսաւ իր որդւոյն՝ Արդիւր Պերդրանի համակրութիւնը Վիրժինի Տէժազէի համար։

Արդիւր իր մօրը բնաւորութիւնը ժառանգած էր, այսինքն անձնդիւր զգայասիրութիւն, կեանքի հայեցողութեանց կատարեալ պակասութիւն, և միտում ամէն փայլուն ու ցնծուն բաներու, որ յատուկ են գաղթածիններուն։ Զինուորական կոչումը հրապոյր չունեցաւ իրեն համար, թէպէտ, — պատճառը Պ. Հանրի Լըքօնդ ալ կ'երեւի թէ չի գիտեր, — ժամանակ մը ծառայեց բանակին մէջ իբր թնդանօթաձիգ սպայ։ Այս զուարճասէր երիտասարդը իր մեծարանքները կը մատուցանէր այն կանանց, որոց գեղեցկութիւնը թատերաբեմին կանթեղաշարի լոյսերը կը պայծառացնէին. և այդ կիներուն առաջինն էր Վիրժինի Տէժազէ։ Այս արուեստագիտուհին, որ իր տարիքովը 17 տարեկան երիտասարդին մօրը տեղն էր, մոլեգին սիրով մը իրեն շղթայեց զայն։ Ինքզինքը երիտասարդացուց այնչափ, որ Արդիւր, հազիւ պեխերը բուսած, անոր ընծայեց իր թարմ ու կնոջ ձեռք չդպած էութիւնը, և հրապուրիչ խանդաղատանքի պաշտամունք մը ունեցաւ անոր համար։

Արդիւրի ծնողքը լսելով իրենց զաւկին սէրը, նախ անհանգիստ եղան և շատ հոգ ըրին. բայց անոր սիրոյ առարկային վրայ տեղեկութիւններ քաղելով և Վիրժինիի համար այնպիսի նպաստաւոր լուրեր առին, որով վերջապէս համոզում գոյացուցին թէ իրենց սիրելի զաւակը կարելի չէր ասկէ աւելի լաւագոյն ձեռքերու յանձնել։ Մինչեւ իսկ շնորհապարտ եղան դերասանուհիին, իրենց զաւակը ընտրած ըլլալուն համար։ Պերդրան կոմսուհին նոյն իսկ յարաբերութեան մտաւ թէկին Տէժազէի հետ, ինչպէս կ'երեւայ իր մէկ նամակէն, որով կոմսուհին դերասանուհիին կը ղրկէ Նափոլէոնի գլխէն մազ մը, գրելով թէ «Մեծ հաճոյքով ձեզ կը ղրկեմ, Տիկին, ձեր փափաքած թանկագին մազը։ Շատ երջանիկ պիտի զգամ ինքզինքս՝ եթէ կարենամ հաճելի ըլլալ ձեզ։ Շնորհապարտ եմ, կը սիրեմ զձեզ, ըսած եմ արդէն։ Ընդունեցէք անկեղծիկ զգացմանցս հաւաստիքը։ Ֆանի Պէրդրան։» Եօթը տարի ետքը, 1841 ապրիլ 14ին, երբ Պերդրան կոմսուհին մեռած էր և Վիրժինի ինքզինքը տխրուած կը զգար յողդողդ ու գէշ ընկերներու հետ կենակցող երիտասարդ բարեկամը զգուշացնել բաղդախաղէն, կործանարար ծախքերէ և ապականիչ շուայտութիւններէ, անոր մօր պատկերը դիմառնելով կը գրէ. «Խե՛ղճ մայր, դուն հիմա այլ չես որ կարենաս ըսել ինծի. — Արդիւրս ձեզ ալ այնչափ կը սիրէ, որչափ զիս։ Բայց ձեզի կը հնազանդի ալ։ Պաշտպանեցէ՛ք, պաշտպանեցէ՛ք զայն, սիրելիս։ Ի՜նչ որ թէ ձեր ազդեցութիւնը միշտ Արդիւրին և իր յիմարութեանց միջեւ կանգնի։— Սիրելի ոգի՛դ, ես իմ խօսքս բռնեցի.» Արդարեւ, տարօրինակ բան է որ Պերդրան կոմսուհին պատճառ ըլլար որ Արդիւր և Վիրժինի առաջին բուռն խզումէ մը ետքը, վերստին կենակցէին։ Բայց այդ եղաւ ոչ թէ անոր կամքովը կամ խօսքովը, այլ մահուամբը։ Վիրժինի Տէժազէ, իր փորձութեամբ լեցուն կեանքն ունեցողներուն նման, կատարելապէս անկարող էր մէկ անձի միայն հաւատարիմ մնալ։ Եւ երբ երիտասարդին եռանդնոտ խնդրանքները սիրով կ'ընդունէր, միւս կողմէն բնաւ անտարբեր չէր մնար նաեւ նուազ բանաստեղծօրէն իրեն դարպաս ընող այրերուն։ Արդիւր վերահասու եղաւ ատոր, և ներքնապէս շատ զգածուելով, հեռացաւ անկէ։ Այս Վիրժինի իմանալով որ անոր մայրը հիւանդ է, մօտեցաւ անկեալը, և խնդրեց Արդիւրէն լուր տալ իրեն՝ մօրը վիճակին վրայ։ Արդիւր բարեկամաբար պատասխանեց Վիրժինիի որ շնորհակալ եղաւ իրեն, նոյմ. 11ին նոր նամակով մը, որուն վերջին խօսքերը շատ նշանակալից են. — «Շրջապատեալ՝ քու բարեկամներէդ. անարգէ՛ իմ ակար Եսս. հոգ չէ, մի՛ յիշեր զիս երբ հանդէսէ հանդէս դեգերիս. պարահանդէսներու մէջ իմ առջեւէս անցի՛ր գնա, առանց շնորհ ընելու զիս ճանչնալու։ Բայց գեղեցիկ կիներ մատուցանող կամ խոստացող բարեկամներուդ շուտով համնելու համար, ոտքիս վրայ կոխելով անցիր. գիտցած ըլլաս որ բնաւ չպիտի մեղադրեմ զքեզ. անհաճոյ բառ մը իսկ չպիտի հանեմ բերնէս։ Միայն երջանկութիւնդ քու՛կդ է. իսկ ուրիշ ամէն բան, կորուստ, վտանգ, հոգ ու վիշտ ատոնց ամէնքը ի՛մ բաժինս են, և երբեք չպիտի ներեմ քեզի, ատոնցմէ հիւլէ մը իսկ գողնալ ինծմէ։ Հիմա զքեզ ճնշող սոսկալի հոգերուդ վրայ տեղեկութիւն տուր ինծ. ամէն օր լուր կ'ուզեմ մօրդ վիճակին վրայ։ Կ'ուզե՛մ, կ'իմանա՞ս . . . ։»

Պերդրան կոմսուհին մեռաւ, և որդին պարտաւորուեցաւ ճամբորդութիւն մը ընել դէպ ի իր մօր ծննդավայրը՝ Մարդինիք կղզին, ուր շատ կարեւոր շահեր կը կոչէին զինքը։ Արդիւր ասկէց վերստին նամակ մը գրեց իր նախկին համանուհիին, որ այդ միջոցին, իր իսկ ուզելովը և ընտրութեամբը գտած էր մարդ մը, որուն հետ կը կենակցէր ամուսնացեալ կնոջ մը պէս և որուն երդուընցած էր անխախտ ընկերուհի մը մնալ մինչեւ վերջ։ Արդիւր վերադարձաւ Մարդինիքէ, և թերեւս իր երբեմնի սիրուհին ուրիշի մը ազդեցութենէն վերստին ինք շահելու մտածումն էր որ գրգռած էր զինքը։ Այս ուրիշն ալ Բիւլիւպ նշանաւոր անձերէն մէկն էր, կոմս Լուի Ժըլէն, Նափոլէոնի երեսփոխանի մը որդին և սեղանաւորի մը թոռը. տեսաւ որ յանկուցիչ դերասանուհին ապաշնորհ կ'ընէր զինքը, և կ'ընդունէր Արդիւր Պերդրանը. բայց դերերը փոխուած էին այժմ։ Արդիւր սիրով կուրցած նախկին երիտասարդը չէր, Բարիզի իրեն ընծայած ամէն հաճոյքներուն բաժակները ցմրուր կը քամէր հիմա, և Վիրժինի Տէժազէ սկսած էր շարաչար նախանձիլ։ Դժբախտաբար Վիրժինիի հրապուրիչ զգացումներով առլցուն նամակները միայն կան յիշեալ գրքին մէջ, և Արդիւրին նամակները չկան. սակայն Վիրժինիի այդ նամակները կը բաւեն ցուցնելու թէ Արդիւր երիտասարդական ազնիւ ու անգիտակից հեշտասիրութիւններու և եռանդոտ թափառումներու տեղ ատելական գիտակից ու վայրագ ցոփութիւններու կը հետեւէր։ Վիրժինիի նամակները այդ վայրկեանէն սկսեալ լեցուն են գանգատներով, արտասուքներ՝ թէ Արդիւր աւելի գեղեցիկ ու սիրուն կիները կը նախընտրէ, թէ՝ թատրոնին մէջ իր տեղէն անոնց հետ կը սիրաբանէ, մինչդեռ ինք թատերաբեմին վրայ իրեն (Արդիւրի) համար կը խաղայ, թէ՝ իր յանձնառութիւնները չյարգեր, թէ՝ հակառակ իր խոստումներուն, թատերական պաշտօններուն չընկերանար, թէ Արդիւր կը քաջալերէ զինքը Ռուսիա ճամբորդել շահաբեր պայմանագրութեամբ, առանց սակայն բաժանման խօսքն ընելու և թէ՝ շատ քիչ ու ցանցառ կը գրէ իրեն, երբ հեռու գտնուի իրմէ։ Ասիկա շատ կը վշտացնէ զինքը, վասն զի զարմանալի բան, գրելու որչափ փափաք եւ ժամանակ կրնայ ունենալ դերասանուհի մը որուն ամբողջ օրը բռնուած է իր պաշտօնով, թատրոնի մէջ կատարած փորձերով, թատերական զգեստներու կարուհիին մօտ եղած փորձերով, իր դերերուն վարժութեամբը եւայլն. այնպէս որ, ինչպէս կ'ըսէ, յաճախ գիշերային յառաջացեալ ժամերու մէջ մահհանգոյն խոնջած կ'իյնայ անկողին, հանգչելու համար։ Վիրժինի կ'ապրէր այնպիսի ժամանակի մը մէջ ուր մարդ նամակ կը գրէր ոչ թէ իրողութիւններ, դէպքեր պատմելու կամ նկարագրելու, այլ իր հոգւոյն վայրկենական վիճակը կլռուած, ձեւուած բացատրութիւններով պարզելու համար։ Այս բանն է արդէն որ դասական գրութեանց արժէքը կ'ընծայէ սիրուած դերասանուհիին նամակներուն։ Վերջապէս զօրավար Պերդրանի որդին խղճամիտ սիրահար մը ըլլալ չերեւիր։ Երբ առնելիքաւորները կը նեղէին Վիրժինին, ասիկա չկրնալով կը խնդրէր Արդիւրէ մէկ քանի հարիւր ֆրանք ի հաշիւ իր անոր փոխ տուած գումարին, և իր այս խնդրանքը ապարդիւն կը մնար, ինչպէս կ'երեւի։

Վերջապէս կեանքը երկուքի բաժնած է իրարու անյարմար այս երկու անձանց միջեւ գտնուած օրէ օր աւելի թուլցած կապը։ Իրենց ուղիները փոխուեցան թէեւ, բայց քանի տարի վերջ պատահմամբ հանդիպեցան դարձեալ իրարու, երբ Պերդրան առիթ ունեցաւ Տէժազէի որդւոյն բարեկամական ծառայութիւն մը մատուցանել պատւոյ խնդրի մը մէջ։ Վերջին անգամ ըլլալով նամակներ կը փոխանակեն, որոնց մէջ Վիրժինի, 66ամեայ պառաւ մը, Պերդրանը, անցեալ ժամանակներու մէջ կոչածին պէս «Արդիւր» կը կոչէ, մինչդեռ ինք, յօժարակամ և սրտագին շեշտով իր առօրական «սիրելի տիկին»ը կը կոչէ զայն։ Վիրժինի Տէժազէ 1875ին մեռած է, զանազան տեսակ զըրկումներու և յուսախաբութեանց ենթարկուելէ ետք։ Արդիւր Պէրդրանին մեռնելու թուականը յայտնի չէ. միշտ ամուրի ապրած է, և իր մահուամբն ալ զգալի պարապ մը չէ թողուցած։

---

(1) Մեր դասարանի ընթացաւարտք թուով ութ քաղցն ունեցանք առաջին անգամ (1882), Պերպերեանի «Հաւկ Բանքը» լսելու։

(2) «Սայն Հաւաքածոյիս մէջ մարց իրաւունքն զլացայ յառաջ քան զ1870 գրուած որ և է գրութեան, արձակ կամ տաղաչափ, տպեալ կամ անտիպ, իբրեւ կարի խակ փորձեր, աղայական, զուրկ յանհատականութենէ, քանզի 1867ին, դեռ վեշտասանամեայ, այն ինչ կը թողուի Խասգիւղի Ներսէսեան վարժարանն, նուիրական օրորոց իմ բարոյական կենաց, յերթալ յՍուրբ եանպաշ՝ առաջին դասն փորձն ընել դաստուութեան ապաշնորհ ասպարիզին մէջ։ (ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵՒՔ, Կ. Պոլիս 1877)։

(3) «Բանք հաւատացելոց ուրուք»

ՄԵՆՆԱՋ

ԵՍՍԵՆԵԱՆՆԵՐԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԺԱՄԱՆԱԿ

Բ.

Իրենց միսթիքականութիւնը (mysticisme).—Հրէութենէ կը բաժնուին. — Իրենց բնազանցական (metaphysique) հայեցողութիւնները.—Հոգեւոր անմահութիւնը.— Իրենց մեսիական յոյսերը,—Քրիստոս եւ Եսսենեանները.— Ինչպէս կ'անհետանան Եսսենեանները։—

Ընդհանրապէս վանականութիւնը և ճգնաւորութիւնը միշտ միսթիքական վերհայեցողութիւններ և խորհրդաւոր վարդապետութիւններ արտադրելու կը ձըգտէին, նոյնը պատահած է նաեւ Եսսենական վանականներուն։ Անոնք նախ կ'առնէին թէ նորեկ մը չկրնալով անմիջապէս կատարեալ մաքրութեան հասնիլ, պէտք է նորընծայութենէ (noviciat) մը անցնէր։ Տարի մը ժամանակամիջոց կ'առնէր. տարին լրանալէ յետոյ, Եսսենեանը տապար մը, գօտի մը և ճերմակ զգեստ մը կ'ընդունէր, հասարակաց ճաշին մասնակից կ'ըլլար և երդում մը կ'ընէր։ Յետոյ կ'առնէր մաքրութեան կամ կատարելութեան չորս աստիճաններ։ Եթէ տարբեր դասակարգէ երկու Եսսենեաններ հանդիպելով իրարու դպչէին, այս հպումը բարձրագոյն կարգի պատկանողին համար պղծութիւն մըն էր. որով իւրաքանչիւրը մաքրուելու համար պարտէր լուացուիլ։ Չորս դասակարգերն են. Ա. կարգ, մանուկները. Բ. և Գ. կարգ համբակները. Դ. կարգ բուն իսկ անդամները։ Եսսենեանները երկար ատեն միսթիք փիլիսոփաներ եղած են արդարեւ, բայց թէ՛ իրենց ծագումը և թէ վերհայեցողութիւնները բացատրելու կամ հասկնալու համար, անհրաժեշտ չէ պութագորականութեան կամ Աղեքսանդրիոյ Հրեաներու փիլիսոփայութեան դիմել։ Ասոնց միսթիքականութիւնը Մեռեալ ծովու գեղածիծաղ ափունքներուն վրայ, իրենց անցուցած կեանքի մէկ շա՛տ բնական հետեւանքը եղած է։ Աշխարհի ստեղծումով շատ կը զբաղէին անոնք։ Յաճախ օրէնքը կը կարդային։ Ծննդոց գիրքի առաջին գլուխը իրենց համար անվերջանալի հետազօտութեան մը նիւթ եղած էր։ Անկէ մինչև իւերու ծագման մասին եղած դրութեան միջեւ քայլ մը կար միայն. և անոնք դիւրութեամբ կ'առնէին այդ քայլը։

Մենք այդ դրութեան գոյութիւնը կը գուշակենք, կարդալով երիտասարդ Եսսենեանի մը կողմէ, ընկերութեան մէջ նոր մտած ժամանակ իր տուած երդման բանաձեւը, որուն բնագիրը կը գտնենք Յովսեպոսի մէջ։ Հանդիսաւորապէս կը խոստանցնէին զայն. կ'ըսէ Յովսեպոս, գործածել աղանդին սովորութիւնները. փոխանցել յաջորդներուն, իր ընդունած աւանդութիւնները. պահել աղանդի գիրքերուն և հրեշտակներու անուններու մասին եղած գաղտնիքները։ Առաջին երեք խոստումները դիւրութեամբ կը հասկցուին։ Միայն չորրորդը դժուար է հասկնալ։ Ինչ է «հրեշտակներու անունները». բան մը չենք գիտեր այս մասին, բայց այդ բացատրութենէն կը հետեւցուի թէ, մենակեացները, հրեշտակներու վրայ կարեւոր վարդապետութիւն մը ունէին։ Մենք այս ժամանակի հրեայ գիրքերէն որոշ կերպով գիտենք թէ Փարիսեցիները հրեշտակներու մասին շատ կատարեալ և մանրամասնուած աստուածաբանութիւն մը ունէին։ Անշուշտ այս վարդապետութեան վրայ է խնդիրը, և կրնանք մտածել թէ Եսսենեանները զայն զարգացնելով չափազանցած էին։ Հրեաները կը հաւատային երկնային հոգիներու գոյութեան, որոնք Աստուծոյ և մարդոց միջեւ իբրեւ միջնորդ կը ծառայէին։ Ուրեմն շատ հաւանական է որ Եսսենեանները այս բանը իրենց հայրենակիցներուն նման հաւատացած և հրեշտակաց իւրաքանչիւր շարքին յատուկ անուն մը տուած ըլլան։

Ստոյգ է թէ իրենց միսթիքականութիւնը զիրենք դէպ ի անտեսանելի աշխարհին կը մղէր, իրենց քաշուած կեանքին մէջ ուր շատ պարապ ժամանակ կրնային գտնել. միշտ կը ձգտէին հոգիներու աշխարհին վրայ խորհիլ. և եթէ հրեշտակներու անունին իրական կարեւորութիւն մը կ'ընծայէին, պատճառն այն է որ, անունը ինք իր մէջ արժէք մը ունէր։ Գիտենք թէ Հրեաները Եհովային անունը երբեք չէին արտասաներ, և JHVH անունին, նուիրական բաղաձայններուն խորհրդաւոր յատկութիւններ կը վերագրէին։ Այս պատճառաւ էր որ ժողովուրդը սկսած էր մոգական բանաձեւերուն հաւատք ընծայել։ Այս հաւատքը պահուեցաւ նաեւ քրիստոնեայ Եկեղեցւոյն մէջ միջին դարում, այնպէս որ դեւերը հրաւիրելու կամ զանոնք հալածելու համար մասնաւոր բանաձեւեր ունէին և ի հարկին ի գործ կը դնէին։

Ամէն բանի մէջ ծայրայեղութեան կը դիմէին և հրեայ աստուածաբանութենէն արտառոց հետեւանքներ կը հանէին. կատարեալ Գնոստիկեաններ էին անոնք։ Նիւթը իրենց համար չարին աղբիւրն էր և մարմինը հոգիին բանտը կը նկատէին։ Հոգիները — կ'ըսէին անոնք — գոյ էին մարմիններէն առաջ։ Հոգիներ «ամէնասուրբ եթերէն» կուգան և «տեսակ մը հրապոյրով դէպ ի նիւթը կը քաշուին»։ Այս երկրաւոր կեանքին մէջ կը հեծեն անոնք, և շատ կը փափաքին տեսնել խզումը այն կապին, որ զիրենք չարին կը կապէ։ Մահը իր հետ պիտի բերէ այդ անհամբերօրէն սպասուած վայրկեանը։ Հոգին դէպ ի երկինք բարձրանալով պիտի մտնէ իր բնակարանը. իսկ մարմինն ալ իր հողէ բնակարանը։ Եսսենեանները ուրիշն ուրանալով հանդերձ մարմնոյ յարութիւնը, որոշ կերպով կը հաստատեն թէ անմահ է հոգին։ Ստոյգ է որ այս երկու յաճախ շփոթուած հաւատալիքները իսկապէս շատ որոշ են։ Հին հեթանոսները (paien) զոր օրինակ, հաւատացած են հոգւոյ անմահութեան, բայց մարմնոյ յարութեան մը գաղափարը երբեք չէ հետաքրքրած զիրենք։ Հրեաները ընդհակառակը որ իրապաշտ (réaliste) էին, և չէին գիտեր փիլիսոփայական զանազանութիւն մը ընել հոգիին և մարմինին միջեւ, չէին ըմբռներ հանդերձեալ կեանքը. առանց երկրաւոր մարմինի մը գոյութեան։ Եսսենեանները, հո՛ս ինչպէս ուրիշ շատ մը կէտերու մէջ, կը բաժնուին հրէութենէն։ Այս պատճառաւ է որ, վանական կեանքի ազդեցութեան ներքեւ այս անձերը, որոնք նախապէս բոլոր հրեաներէն է՛ն հաւատացեալները եղած էին, քիչ քիչ թըշնամի կը դառնան հին Իսրայելացիներուն։ Հին Հրէին է՛ն մեծ ուրախութիւնը, իր բազմաթիւ զաւակներէն շրջապատուած, որթատունկին ներքեւ կամ իր թզենիին վրայ նստիլն էր։ Ո՛րքան տարբեր էր սակայն Եսսենեանը. ան բոլորովին պարզակեր էր, ամուրի էր և միմիայն խնդիրն էր մարմնի կապանքներէն փրկելու լաւագոյն միջոցին վրայ կը մտածէր։

Եսսենեանները՝ իրենց ժամանակի միւս Հրեաներուն պէս կը սպասէին Մեսիային։ Յովսեպոս լռութիւն կը պահէ այս հարցի մասին, բայց այս զանցառութիւնը նշանակալից է։ Անոնք մեսիական յոյսերը չափազանց արծարծեցին ժողովուրդին մէջ, վասն զի յաճախ կը կրկնէին թէ երկնից թագաւորութիւնը (Malchouth-ha-Schamaïm) մօտ է։

Վախճանաբանական (eschatologique) հարցերով շատ կը զբաղէին, և այս է պատճառը որ Եսսենականութեան մէջ, յայտնութենական (apocalyptique) հայեցողութիւններու դպրոց մը կ'ուզեն տեսնել ոմանք։ Չորս հազար Եսսենեանները ամէնքն ալ Մեռեալ ծովուն եզերքը չէին բնակեր։ Անոնցմէ շատեր, որոնք նուազ խստամբեր էին, քաղաքներուն մէջ կ'ապրէին։ Աշխարհիկ կղերներ էին ասոնք, մինչդեռ Մեռեալ ծովուն ափերուն վրայ կանոնաւոր կղերներ կ'ապրէին, այսինքն ճշմարիտ Եսսենականները։

Եթէ Յիսուս չէ գացած մօտէն տեսնելու համար Ենգադդիի ովասիսի կանոնաւոր Եսսենականները, պատահած է անշուշտ աշխարհիկ Եսսենեաններուն և Երուսաղէմի փողոցներուն մէջ մէկ անգամէ աւելի տեսած է անոնցմէ ոմանց անցուդարձը՝ ճերմակ զգեստներով։ Յիսուս ինչ յարաբերութիւն ունեցաւ անոնց հետ։ Դիւրին է մերձեցումներ ընել իր քարոզներուն և եսսենական ինչ ինչ առակներու միջեւ։ Հարստութիւնը արհամարհած է Յիսուս, և հետեւեալ գլուխները Ղուկ. Զ. 20.—Մատթ. ԺԹ. 23.— Մատթ. Զ. 24 — Զ. 31-34. — ամբողջ Եսսենականներու խօսքեր են։ Երբ Յիսուս հարուստ երիտասարդին կ'ըսէ. «գնա՛ ծախեա զինչ որ ունիս վաճառեա և տուր աղքատաց», կարծես «Եսսենեան եղիր» ըսել կ'ուզէ։ Տես նաև Մատթ. Ե. 34-38 պատուէրը։ Լերան վրայ ըսուած սա խօսքերը աւելի նշանակալի են. «Ոչ ամենեքին բաւական են այդմ բանի, այլ որոց տուեալ է։ Զի են ներքինիք որ յորովայնէ մօր ծնեալ են...» (Մատթ. ԺԹ. 11-12)։ Մենք արդէն ըսինք թէ Յիսուս Եսսենեաններուն պէս կը ճամբորդէր, և իր աշակերտներու հետ հասարակաց գանձի դրութիւնը կը գործածէր (Յով. ԺԲ. 6)։ Այն պատուէրները զորս Յիսուս կուտար իր առաքեալներուն, զանոնք պաշտօնի ղրկած ժամանակ, որոշ կերպով համաձայն են Եսսենեաններու կանոնին (Մատթ. Ժ. 9)։ Եթէ նոյն իսկ այս մերձեցումները մակերեւութական ըլլան, պէտք է ըսել թէ, յամենայն դէպս Յիսուս տեսած է աշխարհիկ Եսսենականները, բան մը որու մասին ոչ ոք կրնայ կասկածիլ։

Յիսուս արդարեւ ինչ ինչ սովորութիւններ և պատուէրներ փոխ առած է անոնցմէ, բայց արդի խորախելացի գիտունները, ինչպէս Graetz և Cohen շատ կը սխալին, երբ Յիսուս Եսսենեան մը կը նկատեն։ Եսսենականութեան հիմնական գաղափարը, որ արտաքին ձեւակերպութիւններու մէջ կը կայանար, ոչինչ նկատած է Յիսուս։ Ան միշտ բողոքած է անոնց դէմ։ Ճաշի կը նստէր Յիսուս առանց լուացուելու և երբ կ'ըսէ թէ «Ոչ որ ինչ մտանէ ընդ բերան՝ պղծէ զմարդ, այլ որ ինչ ելանէ ի բերանոյ՝ այն պղծէ զմարդ», կը դատապարտէ Եսսենականութիւնը, իր սկզբունքով նոյն իսկ։ Փարիսեցիներու անունին ներքեւ, Եսսենականներու վրայ է որ կը խօսի մեզի. «զի Փարիսեցիքն և ամենայն Հրեայք...» (Մատթ. ԺԵ. 11)։ Յիսուս Եսսենական մը եղած չէ երբէք, վասն զի միշտ պայքարած է անոնց դէմ։ Չմոռնանք նաև ըսել թէ Յիսուս մեծ օրերուն բազմութեան կը խօսէր պարզ և ժողովրդական լեզուով մը. ան երբեք չէ հետեւած խորհուրդի և գաղտնի վարդապետութիւններու (ésothérisme), որոնք այնքան սիրելի էին Եսսենականներուն։ Ստոյգ է որ Քրիստոսի մահէն յետոյ, Եսսենականութիւնը և Քրիստոնէութիւնը իրարու հետ յարաբերութիւններ ունեցան։ Գործք Առաքելոցի առաջին գլուխները ցոյց կուտան մեզի նախնական եկեղ. Քրիստոնեաները, որոնք իրենց ստացուածքները հասարակաց կը նկատէին։ Հաւանական է որ Եսսենեաններէն մեծ մաս մը այս ատեն քրիստոնեայ եղած էր։ Յակոբոս՝ Երուսաղէմի եկեղ. պետը, Յիսուսի եղբայրը, Եսսենեան և միանգամայն քրիստոնեայ եղաւ, վասն զի ըստ եկեղ. հարց, մազերը կ'երկարէր, միշտ քահանայի մը պէս կը հագնէր և միս չէր ուտեր։

Եսսենեանները կ'անհետանան 70 թուին։ Բազմաթիւ չէին անոնք, վասն զի ծայրայեղ կուսակիցները միշտ նուազ ազդեցութիւն ի գործ դրած են ժողովուրդին վրայ։ Յարգանքի առարկայ եղած էին թէև, բայց իրենց նորահաւատները (prosélyte) բազմաթիւ չէին։ Այս արտառոց աղանդը ցոյց կուտայ մեզի թէ, առաջին դարում, ո՛րքան կը յարգէր Հրեան Մովսիսականութիւնը։ Եսսենականը աշխարհէն դուրս ելած է, միայն օրէնքը գործադրելու համար, բայց երազող մը ըլլալէ զատ ոչինչ եղած է։ Փարիսեցին արդարեւ մեծ դեր խաղցած է ամէն բանի մէջ. ան հասկցած է թէ ի՛նչ միջոցներու պէտք է դիմել իր հայրց կրօնքը պահպանելու համար, և ստուգիւ այսօր Հրեան իր կրօնքը, իր Աստուածաբանութիւնը Փարիսեցիին կը պարտի։ Եսսենականութիւնը օտար և միանգամայն արտառոց ու անօգուտ բան մըն էր, և ահա ա՛յս էր պատճառը որ չկրցաւ երկար ատեն ապրիլ։

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՍԱՐԿ. ԳԱԼԷՄԵԱՆ

Արմաշ

ՎԵՐՋ

Առտնին Յուշատետր

Դանակի եւ պատառաքաղի վրայ գտնուած ժանգերը կամ սեւ բիծերը հանելու համար պէտք է շփել զանոնք ալքոլով կամ քացախով և սիկառի մոխիրով։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիական նոր մեծ զրահաւորներէն առաջինոյն շինութիւնը պիտի սկսի հոկտ.ի սկիզբները և միւսներունն ալ յետոյ։ Այս նոր զրահաւորները 19,250ական թոնօ տարողութիւն պիտի ունենան՝ այսինքն Պելլերոֆոնէն և Թեմերերէն 650ական թոնօ աւելի։ Այդ նաւերուն սպառազինութեանց մասին տեղեկութիւն չկայ, վասն զի նաւային իշխանութիւնները բոլորովին գաղտնի կը պահեն ամէն բան։ Այսու հանդերձ կ'ըսուի թէ նոր զրահաւորներուն գլխաւոր սպառազինութիւնը պիտի կազմեն 13.3 մատնաչափնոց նոր թնդանօթները. նաեւ հակաթորփիլական համանման թնդանօթներ, սակայն զանազան կէտերու մասին գերազանց Դրէտնօթի սպառազինութենէն։ Կ'ըսուի նաեւ թէ նաւային իշխանութիւնները զբաղած են կատարելագործեալ ընդծովեայ շոգենաւի մը շինութեամբ, ինչ որ գիտութեան վերջին բառը պիտի ըլլայ այդ ծիրին մէջ, և այդ կերպով մեծ արագութիւն պիտի ունենայ՝ շատ գերազանց մինչեւ հիմա շինուած ընդծովեայ շոգենաւերէն։

—Երկուշաբթի օրը մեծ հրդեհ մը ծագեցաւ Լոնտոնի նաւագործարաններուն ատաղձի գործարաններուն մէջ. մէկ քանի ժամուան ջանքերէ ետքը կարելի եղաւ մարել։ Եղած վնասը քսան հազար անգլիական ոսկի կը հաշուուի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Վիեննայէն կը հեռագրեն Պերլինէր Թակեպլադի թէ իրազեկ շրջանակներու մէջ կը հերքուի այն լուրը թէ Գերմանիոյ կայսրը ամսոյս վերջերը Սպանիոյ թագաւորին պիտի հանդիպի Հունգարիոյ մէջ՝ Ցանիթոյի որսի վայրերը։ Նոյն հեռագիրը կը յարէ թէ այլ եւս չի խօսուիր Վիլհէլմ կայսեր կողմէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ տրուելիք այցելութեան մը վրայ՝ աշնան կամ ձմրան։

—Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Վիլհէլմ կայսրը ընդունած է արքունեաց նախարար Պ. ֆոն Վէտելի հրաժարականը։ Կայսրը ականակուռ Սեւ Արծիւ պատուանշանը տուեր է Պ. ֆոն Վէտելի, որ պետական նախարարի տիտղոսը պիտի պահէ։ Արքունեաց հրամանատար Էօյլէնպուրկի կոմսը առժամաբար պիտի վարէ Պ. ֆոն Վէտելի պաշտօնը։

—Սաքս-Վէյմարի մեծ դուքսը հանդարտեցուց վերջերս լրագիրներուն մէջ յայտնուած մտահոգութիւնները Կէօթէի պարտէզին նկատմամբ, որուն համար կ'ըսուէր թէ շահադէտներու պիտի յանձնուի։ Մեծ դուքսը գնեց Կէօթէի տունը շրջապատող գետինները։ Այդ պարտէզը որ երբեմն Հէնքէլ ֆոն Տոններսմարք ընտանիքին կը վերաբերէր, Վէյմարի գարեջրատան մը կողմէ գնուած էր և հիմակ ալ ծախուեցաւ մեծ դուքսին։

—Նոր տեղեկութիւններ առնուեցան Լինքեր կամ Շիւլդ անուն սեղանաւորին նկատմամբ, որ անցեալները Արնսվալտէն հեռացաւ, 250,000 ֆր.ի գումար մը հետը տանելով։ Իմացուեցաւ թէ մինչեւ սեպտ. 9 Պերլին բնակած է և թէ շորթած գումարը կը հասնի 7,500,000 ֆր.ի։ Լինքեր, իր պաշտօնակիցները Ֆրիտրիխշդրասէի կայարանը թողելէ ետքը, դէպ ի Քէօլն և Բարիզ ուղեւորեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐԻ ՄԸ ԱԼԶԱՍԷՆ ՎՏԱՐՈՒՄԸ

Պէրլինէր Թակեպլադ կը զբաղի ֆրանսացի նախկին զօրավար Բառոյի Ալզաս-Լորէնէն վտարուելու խնդրովը։ Այդ զօրավարը Նանսիէն հոն գացած էր՝ գերմանական 16րդ զօրաբանակին ռազմափորձերուն ներկայ գտնուելու։ Պերլինի թերթը կ'ըսէ.— «Ինչո՞ւ համար այդքան նուազ սիրալիր ընթացքի մը հետեւելու էր՝ հանգստեան կոչուած այդ զօրավարին նկատմամբ։ Միթէ կառավարութիւնը պաշտօնապէս օտարազգի սպաներ չի՞ հրաւիրեր մեծ ռազմափորձերուն։ Միթէ կը հաւատա՞նք թէ այս վերջինները գաղտնիք մը չեն կազմեր գերման բանակին նկատմամբ և ճշգիւ չե՞ն գիտեր թէ ռազմափորձերուն մէջ տեսնուածէն շատ աւելի լաւ կ'արժէ։ Ուրեմն պահուելիք ինչ տեսակ կարեւոր բան մը ունինք։ Գերման նախկին սպաներ արդէն իբրեւ թղթակից կը հետեւին ֆրանսական ռազմափորձերուն։ Միթէ Գերմանիոյ համար Ֆրանսայէն աւելի՞ վտանգաւոր է։ Լաւ դրացնութեան ներողամտութիւն մը աւելի նախամեծար պիտի ըլլար այդ խըստութենէն։»

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԸ

Երբ Բելակոզա պետական նաւուն մէջ Մառիա Նոյէֆա արքեդքսուհին ընդունեց ճաբոնական նաւաբաժնին հրամանատար Իճօւին ծովակալը, Դրիէստէի առջեւ, ծովակալին հետ կը գտնուէին Վիեննայի ճաբոնական դեսպան Պ. Ուչիտա և առաջին քարտուղար Պ. Նէչին։ Այդ առթիւ Իճօւին դեր-ծովակալը հրաւիրեց արքեդքսուհին՝ այցելել Ցուքուպա յածանաւը։ Մառիա Նոյէֆա արքեդքսուհին ընդունեց այդ հրաւէրը և սեպտ. 14ին, իր զաւակներուն՝ Կարլ և Մաքսիմիլիէն արքեդքսերուն հետ, անպաշտօն կերպով գնաց ճաբոնական մարտանաւը, զոր մանրամասնօրէն այցելեց։ Նոյն օրը Դրիէստէէն ճամբայ ելաւ ճաբոնական նաւաբաժինը, գեղեցիկ օդով մը։ Ճաբոնի դեսպանը ու քարտուղարը Վիեննա վերադարձան։

ՃԱՊՈՆՑԻՆԵՐԸ ԵՒ ՉԻՆԱՑԻՆԵՐԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Օթթավայէն երկուշաբթի օրուան թուականով հետեւեալը կը հեռագրէ Ռիւդէրի թղթակիցը.— Քանատայի կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք կ'առնէ՝ պահպանելու բարեկեցութիւնը և ապահովութիւնը այն չորս հարիւր Հնդիկներուն, որոնք Պէլինկէմէն (Ուաշինկդըն) վերջերս վտարուեցան, և որոնք սահմանագլուխը անցան։

— Վանքուվէրի քաղաքապետը հեռագրեց Քանատայի նախարարապետ Սըր Ուիլֆրիտ Լօրիէի, ըսելով որ բոլորովին կարօտ վիճակ մը չունին այն ինը հարիւր Հնդիկները որոնց համար կը պահանջուի բնակարաններ հայթայթել կառավարութեան ծախքով։ Սըր Ուիլֆրիտ Լօրիէ պատասխանեց թէ ուրախ եղած է իմանալով որ ատոնք ամէն միջոցէ զուրկ աղքատներ չեն, ինչպէս ենթադրած էր, նախարարապետը յարեց թէ մասնաւոր պաշտօնեայ մը պիտի ղրկուի Քանատայի արեւմտեան կողմը, խնդրոյն նկատմամբ քննութիւն կատարելու համար։

ՊԱՊԻՆ ՆՈՐ ԿՈՆԴԱԿԸ

Նոյէ Ֆրայէ Բրեսսէ, խօսելով Պապին նոր կոնդակին վրայ, կը յայտարարէ թէ այդ գրութեան հրատարակութիւնը Եկեղեցւոյ կողմէ գործուած քաղաքական մեծ սխալ մը կը կազմէ յիսուն տարիէ ի վեր։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ այդ կոնդակին ամէնէն զարմանալի կէտն այն է որով իբրեւ կիրառումը կը նկատուի Լէոն ԺԳ.ի վարդապետութեան։ Վիեննական թերթը կը յարէ.— «Հանգուցեալ Պապին քաղաքականութեան մէջ ամենափոքր անհաշտութիւն մը չկար։ Լէոն ԺԳ. բնաւ միտքէն պիտի չանցընէր բանադրանքով և կրօնական դրաքննութեամբ մը պատասխանել՝ իրապէս գոյութիւն ունեցող կրօնական բարենորոգման շարժումի մը և օրինաւորութեամբ եղած ընդդիմութեան մը։ Պիոս Ժ. կ'ընդդիմանայ մարդուն ունեցած բաղձանքին՝ կրթուելու և դաստիարակուելու համար. նաեւ կրօնական իրերու մասին խղճի ազատութեան նկատմամբ։ Պապը պիտի կորսնցնէ այդ պայքարը։»

— Զայդ ալ կ'ըսէ թէ այդ կոնդակին մէջ երեւցող ոգին հաւանողներ պիտի չգտնէ հիմակուան և ոչ մէկ դասակարգերուն մէջ, նոյն իսկ եթէ այդ դասակարգերը իսկապէս կրօնական նոր գաղափարներու հետեւողներ չըլլան։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ Վատիկանի այդ բացարձակապէս անհաշտ ընթացքը պատճառ պիտի ըլլայ կղերականութեան մեծապէս վնասուելուն։

ՎԱՏԻԿԱՆ

Վատիկան յանդիմանութեան գիր մը ղրկեց գերման ու աւստրիական եպիսկոպոսներուն՝ ուղղուած գերման կաթոլիկ Կէրմանիա լրագրին Հռոմի թղթակցին։ Այդ թղթակիցը, քանի անգամներ, խըստիւ քննադատեր է Վատիկանի արտաքին գործոց քարտուղար Մէրրի տէլ Վալ կարտինալը։ Ուստի վերոգրեալ թերթին ներկայացուցիչը այլ եւս պիտի չընդունուի Վատիկանի մէջ։ Թէկլիխէ Ռունտշաու նշանակալից կը գտնէ այդ լուրը։

—Սխալ էր լրագիրներուն այն լուրը թէ Մէրրի տէլ Վալ կարտինալը, որ Հռոմ ժամանած էր դեսպանական մարմնոյն ընդունելութեանը համար, նորէն Քասդէլկանտոլֆոյի ամարանոցը վերադարձած ըլլայ։

—Մարինոյի մէջ կիրակի օրը մեծ համաժողով մը գումարեցին կրօնական խըմբոց համար լայնախոհները. տասը մասնակցեցան Հռոմի ու Լացիոմի բոլոր լայնախոհները։

—Պապին խորհուրդով, Մէրրի տէլ Վալ կարտինալը ետ կեցաւ Քասդէլկանտոլֆօ վերադառնալէ, վախնալով որ մի՛ գուցէ հակակղերական արտայայտութեանց առարկայ ըլլայ։ Ուղղամիտ անձերը հաւանեցան այդ որոշման։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիզի քաղաքապետութեան խորհուրդը երեքշաբթի օրը գումարուելով, հաւանութիւն յայտնեց Լոնտոնի տրուելիք այցելութեան համար պատրաստուած ծրագրին։ Այդ այցելութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հոկտ. 6էն 10։ Ծրագիրը կը տրամադրէ որ, երկու տարի առաջ եղածին պէս, ընդունելութիւն մը կատարուի Պըքինկէմի պալատան մէջ։ Բարիզի քաղաքապետութիւնը կը փափաքէր Էտուարտ թագաւորին ներկայանալով իր յարգանքները մատուցանել, սակայն Բարիզի անգլիական դեսպանը, երեքշաբթի առտու, Բարիզի քաղաքապետ Պ. Լըֆէվրի այցելութիւն տալով, ըսաւ թէ Էտուարտ Է. հոկտեմբերի սկիզբները Պալմորալ պիտի գտնուի, որով դժբախտաբար պիտի չկրնայ ընդունիլ Բարիզի քաղաքապետութեան այցելութիւնը։ Պ. Լըֆէվր այս պարագան ծանուցց իր պաշտօնակիցներուն։

—Մէկ քանի լրագիրներ ծանուցած էին թէ Հնդկաչինու կուսակալ Պ. Պօ, գաղթային նախարարութեան արտօնութեամբ, խնդրեր է կրօնականներէն որ հիւանդանոցներու մէջ օգնեն տեղացի բորոտներու. սակայն գաղթային պաշտօնաթերթին մէջ կը յայտարարուի թէ Պ. Պօ այդ տեսակ առաջարկութիւն մը չէ ըրած։

—Թան կը հերքէ այն լուրը թէ անհամաձայնութիւն մը ծագած ըլլայ գաղթային նախարարին և Մատակասքարի կուսակալ Պ. Օկանեէօրի միջեւ։ Պ. Օկանեէօր հոկտ. 27ին Ֆրանսա պիտի դառնայ գաղթային նախարարին հաւանութեամբ՝ իր վարած գաղթավայրին վերաբերեալ կարեւոր խնդրոց մասին խորհրդակցելու նախարարին հետ։

—Ելմտական նախարարութեան կողմէ պատրաստուած վիճակագրութեան մը նայելով, սեպտ. 1ին տուրքերու գանձման հասոյթը եղած է 677,608,000 ֆր. 60,026,200 աւելի ելմտացոյցին մէջ ենթադրուածէն և 11,684,200 ալ նախորդ տարուան նոյն ամսէն։

—Իտալիոյ Մարկարիդա մայր թագուհին, որ անպաշտօն կերպով կը ճամբորդէ, ինքնաշարժ կառքով Բարիզ ժամանեց, ուր ժամանակ մը պիտի մնայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և սրբազան աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Իտալիոյ դեսպանը, առաջին թարգմանը, իտալացի զօրավար Դրոմպի և օտարազգի հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄ.— Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ, Իտալիոյ դեսպան Իմբէրիալի մարքիզը ոչ-պաշտօնապէս Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու պատիւը ունենալով, Վեհ. Սուլթանին ներկայացուց Դրոմպի զօրավարը, որ Կ. Պոլիս եկած է՝ Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորին բարեկամական զգացմանց հաւաստիքը մատուցանելու համար։ Դրոմպի զօրավարը մատոյց արքայական գիրը, ինչպէս նաեւ նկար մը որ Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորին արքայական կենդանագիրը կը ներկայացընէ՝ Իմթիազ, ականակուռ Օսմանիէ ու Մէճիտիէ պատուանշանները կուրծքին կախած, ինչ որ արդիւնք է այն բարեկամական զգացմանց զորս Վեհ. Սուլթանին նկատմամբ կը տածէ Իտալիոյ Վեհ. Թագաւորը։

—Եգիպտոսի Խտիվ Բարձր. Աբպաս Հիլմի փաշա, երէկ իրիկուն, ուրբաթ, կայս. Պալատ գնաց և կայս. սեղանի ու Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւը ունենալով, արժանացաւ կայս. մեծարանաց։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Ինչպէս կ'երեւայ Պաշտօնական Ձեռնարկումէն, իտալացի զօրավար Դրոմպի Կ. Պոլիս եկած է՝ Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու Իտալիոյ Թագաւորին կենդանագիրը ու արքայական գիրը։ Վիքդոր Էմմանուէլ Թագաւորը, այդ գրով, Վեհ. Սուլթանին կը մատուցանէ իր շնորհակալութիւնները՝ այն սիրալիր ընդունելութեանց և հիւրասիրութեան համար, որոնց առարկայ եղան իտալական նաւաբաժնին հրամանատարներն ու սպաները՝ օսմ. ջուրերը այցելած ատենին։ Դրոմպի զօրավարը, որ երբեմն Կ. Պոլսոյ իտալական դեսպանատան զինուորական կցորդի պաշտօնը վարած է, հիւրընկալուած է դեսպան Իմբէրիալի մարքիզին կողմէ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվ Աբպաս Հիլմի փաշա, երէկ իրիկուն ժամ 10½ին, հիւրամեծարին ու թուրքերէնի դիւանապետ Իզզէդ պէյի հետ, Չուպուքլուէն շոգենաւակով Տոլմա Պաղչէ և անկէ ալ պալատական կառքերով կայս. Պալատ գնաց։ Խտիվը, կայս. սեղանի ներկայ գտնուելէ ետքը, պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու և իրեն նկատմամբ եղած կայս. շնորհներուն ու մեծարանքներուն համար երախտագիտութիւն մատոյց յետոյ կայս. Պահոյէն։ Խտիվը միեւնոյն կերպով Չուպուքլու վերադարձաւ։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.— Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ երկու հարիւր ոսկի շնորհել Սամոսի կղզիին աղքատներուն ու կարօտներուն և բարենպատակ հաստատութեանց։ Այս առթիւ ալ նոյն կղզիին մէջ բարեմաղթութիւններ եղան կայս. արեւշատութեան համար։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Սապահ հետեւեալը կ'արտատպէ Էնտեբանտանս Ռումէն լրագրէն.— Ռումէլիի նահանգները գտնուող հելլէն, պուլկար ու սերպ աւազակներու խումբերը խստիւ հալածելու և նուաճելու մասին ձեռք առնուած խիստ միջոցները յաջողած են, որով հիմա և ոչ մէկ կողմ աւազակներու խումբ մնացած է։ Կայս. զինուորները բնաջինջ ըրած են ցիրուցան մնացած աւազակները։ Նոյն նահանգները բնակող Ուլահները աղօթքներ կ'ընեն Վեհ. Սուլթանին համար, վասն զի կայս. կառավարութիւնը կը պահպանէ ու կը պաշտպանէ իրենց կեանքը և ինչքը։

— Լ. Հէրըլտ ալ հետեւեալը կը գրէ.

—Նոյէ Ֆրայէ Բրեսսէ կ'ըսէ թէ կայս. զինուորները Գօչանայի մօտ մեռած ձեռք անցուցեր են պուլկար աւազակներու բոլոր խումբերուն պետը՝ Թէօտորով անուն սպան՝ իր մարդոցմէն չորս հոգիի հետ։ Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ այդ աւազակները իրենց կրօնակիցներուն նկատմամբ ալ ծայրայեղ վայրագութեամբ կը գործեն։ Այդ աւազակներէն Կոչէր անուն մարդ մը, իր մարդոց հետ Օսմանիէ գաւառակին մէջ Լատովիչէ մօտերէն անցած ատեն, Մինա անուն գիւղացիի մը հանդիպեր է, որ իր արտին մէջ կ'աշխատէր։ Կոչէր բռնելով այդ գիւղացին, անոր լեզուն ու ականջները կտրեր ու աչքերն ու երեսն ալ բզկտեր է։ Քէօբրիւլիի շրջակայքը պուլկար աւազակներու խումբ մը սպաններ է կին մը ու տասներկու տարեկան աղջիկը։

ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ մասին պատրաստուած նոր կանոնագրէն մէյ մէկ օրինակ ղրկուեցան Բերայի ու Սկիւտարի ոստիկանութեանց և ոստիկանական բոլոր պահականոցներուն։

ԻԶՄԻՐԻ քաղաքին մէջ ալ առողջապահական մարմին մը պիտի կազմուի՝ տեղւոյն առողջապահական գործերով զբաղելու համար։ Այդ մասին հրահանգ խնդրուեցաւ Ձեռնհաս պաշտօնարանէն։

— Իզմիրի Թաղապետութիւնը, միսի գիներուն բարձրացումը արգիլելու համար, որոշեց որ Այտընի նահանգէն ոչխարներու օտար երկիրներ արտածումը արգիլուի վեց ամսուան համար։ Այս որոշումը մատուցուեցաւ կուսակալութեան։

ԱՐՏՕՆԵԱԼ երկաթուղիներու շահագործման հասոյթը, ներկայ տարուան յունուար 1էն մինչեւ սեպտ. 2, եղած է 10,285,824 ֆր.։ Իսկ ներկայ սեպտ. 3էն 9 մէկ շաբթուան հասոյթը եղած է 351,349 ֆր., նախորդ տարուան նոյն ժամանակամիջոցէն 13,675 պակաս։

ՑՈՐԵՆԻ ԳԻՆԸ.— Պուքրէշի լրագիրները կ'ըսեն թէ լաւ տեսակ ցորենը որ առաջ 70—80 ֆր.ի կը ծախուէր, հիմա 110 ֆր. է, որով Պուքրէշի մէջ հացի գիները բարձրացած են. հիմա երկրորդ աստիճանի հացին քիլօն 22էն 25 սանդիմ կը վաճառուի և լաւ տեսակը՝ 25էն 30։ Տեղւոյն Թաղապետութիւնը մտադիր է հաց վաճառելու վայրեր հաստատել՝ հացը փութի գինով ծախելու համար, որպէս զի ուրիշ խանութպաններ իրենց շահն ալ բարդելով հաց չվաճառեն։

—Աթէնքի մէջ հացին գինը իւրաքանչիւր քիլոյին համար հինգ սանդիմ բարձրացում մը կրած է։ Ցորենի վաճառականները հաւանական չեն նկատեր որ ալիւրի գինը աւելի եւս բարձրանայ. այսու հանդերձ Պիրէէոի մէջ մեծաքանակ արմտիք մթերելու համար միջոցներ ձեռք առնուած են իբրեւ նախազգուշութիւն։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսչութիւնը արտօնեց Կ. Պոլիս-Բէշիկթաշի և Կ. Պոլիս-Էլպասանի հեռագրական նոր թելերուն համար Բերայի, Ատանայի ու Պէյրութի հեռագրական կայաններուն համար քանիմէկ պաշտօնեաներ անուանել։

ՎԻԵՆՆԱՅԻ օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Ֆերիգ Շիւքրի փաշա նոյն քաղաքը ժամաներ է։

Պ. ՕԱԼԻԷՍԻ ՌԷ, Կ. Պոլիս-Սէլանիկի և Իզմիր-Գասապայի երկաթուղիներուն Տնօրէնը, երէկ Պէյրութ ուղեւորեցաւ Մէսաժըրիի շոգենաւով։ Բացակայութիւնը քանի օր պիտի տեւէ։

ՀՆՈՒԹԻՒՆ.— Չիքակոյի համալսարանին ուսուցիչներէն Պ. Ճէյմ Պրիսդէտ Եգիպտոսի մէջ Նեղոսի երրորդ սահանքին մօտերը, ցարդ անծանօթ մնացած տեղ մը, մեծ քաղաքի մը ու տաճարի մը հետքերը գտեր է, որոնք երեք հազար երեք հարիւր տարի առաջ գոյութիւն ունէին։ Կը կարծուի թէ այդ տաճարը կառուցուած է Եգիպտոսի փարաւոններէն Ամէնոտէբ Գ.ի կողմէ։ Տաճարին մէջ մոմիա մըն ալ գտնուած է, որ ժամանակին փարաւոններէն մէկուն կնոջն է։ Այդ մոմիան քննելով հաստատուած է թէ քսանըհինգ տարեկան կնոջ մըն է։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ԱՐԿԱԾ. — Բերայի Թրամուէյի կառքերէն մէկը, առջի օրը, Ղալաթիայէն Բերա ելլելու պահուն, թաղապետութեան Զ. շրջանակին առջեւ ետեւի անիւներէն մէկը կոտրեցաւ և կառքը մէկ կողմի վրայ ծռեցաւ, որով ուղեւորները դուրս ելան։ Յետոյ անիւը շինուելով կառքը կրցաւ ճամբան շարունակել։

ՌՈՍԿԵԴՋԻՒՐԻ շոգենաւ մը, երէկ, Եէնիքէօյի նաւամատոյցէն բաժնուելու միջոցին, Թուրք կին մը, վեց ամսու տղեկ մը գրկած, աճապարանօք շոգենաւ մտնել ուզեց, բայց ոտքը սահելով տղեկին հետ ծովը ինկաւ. անմիջական օգնութիւններով երկուքն ալ ազատուեցան։

ԵՐԿՈՒ ՔԱՂԱՄՈՒՏԻ ՀԱՄԱՐ.—Սարըեար Եէնի Մահալլէ բնակող քրիստոնեայ մը, առջի իրիկուն, Պոլիս Պալըգ Բազարէն զոյգ մը բալամուտ առաւ և Վաբորի վերջին շոգենաւը մտաւ։ Ճամբան օղի մը խմել ուզեց. արդէն աչքին առջեւ կը բերէր թէ ի՛նչպէս բալամուտները պիտի ճաշակէր՝ տապկուած, թաք թաք, մանրերը ալրելով, լզուըրտելով և լեմոն քամելով։ Այդ երեւակայութիւնը և հիւսիսային հովը աւելի կը սրէին ստամոքսը, որով օղիի գաւաթները հետզհետէ կը գլորէին։ Այդ անձը, որ ձուկերը շոգենաւին մէջ տեղ մը կախած էր, պահ մը ուզեց տեսնել, գոնէ երեւոյթէն կշտանալու համար. սակայն ձուկերը աներեւութացած էին. աւելորդ է նկարագրել մարդուն յուսախաբութիւնը. օղիի ազդեցութիւնն ալ աներեւացած էր։ Նոյն միջոցին ուրիշ մարդու մը ձեռքը զոյգ մը բալամուտ տեսաւ. արդեօք իրենի՞նն էին, ինչպէս ճշդելու էր։ Վերջապէս երկու մարդոց միջեւ կռիւ մը ծագեցաւ։ Շոգենաւին ոստիկանը, տեսնելով որ զիրար ծեծելու վրայ են, երկուքն ալ ձերբակալեց և շոգենաւը Թարապիա ժամանելուն, տեղւոյն ոստիկանութեան պահականոցը ղրկեց զանոնք։ Զարմանալին այն է որ ձուկերը երկու կռուողներէն ալ ձեռքը չանցան, վասն զի կռիւին ատեն, շոգենաւին մէջ, խորամանկ մը առիթէն օգտուելով, շորթած էր կռիւի առարկայ եղող երկու բալամուտները։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱԳԻՐ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՂ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կարգ մը հարկատուներ, կարծելով թէ նամակի մէջ ներփակուած ստացագիրները զերծ կը մնան Դրոշմի Օրէնքին 3րդ յօդուածին (Թիւ 85) տրամադրած դրոշմաթուղթին, իրենց յաճախորդներուն ու Թղթակիցներուն կը ղրկեն դրոշմաթուղթ չփակցուած ստացագիրներ։ Այսպէս Դրոշմի Օրէնքին դէմ զանցառութիւն մը կատարած կ'ըլլան այդ հաստատութիւնները. Նոյն օրէնքին համաձայն գրութիւններու արտաքին ձեւը կերպարանափոխ չընեն այդ պայմանները՝ դրոշմաթուղթի տեսակէտով։ Բացորոշ տրամադրութեանց (յօդ. 1 և 9, Թիւ 85) համաձայն, այն ամէն ընկալագիրներն ու ստացագիրները, որոնք իբր մուրհակ կը յանձնուին ուրիշի մը, դրոշմատուրքի ենթակայ են, բաց ի 27րդ և 79րդ յօդուածներուն մէջ կանխատեսուած գրութիւններէն։ Այդ օրինազանցութեան հետեւանքը կը կրեն այդ նամակներուն տակ ստորագրողները, որոնք ո և է չափ չունին, նկատելով որ այդ մասին սահմանուած դրոշմատուրքը (յօդ. 9, Թիւ 85) պարտին վճարել ամէն անոնք որոնց կը յանձնուին գրութիւնները (6րդ յօդուած, 3րդ համար)։ Հետեւաբար նամակագիրներուն ներելի է՝ դրոշմատուրքի գումարը անցընել անոնց հաշւոյն որոնց յղուած են այդ գրութիւնները։ Հանրային Պարտքի Վարչութիւնը ձեռք անցուցած ըլլալով դրոշմատուրքէ զուրկ ստացագիրներ պարունակող նամակներ, սպառնացած է օրինազանցները հետապնդել և 38րդ յօդուածին մէջ կանխատեսուած տուգանքները գանձել։ Նմանապէս Վարչութիւնը պարտք կը համարի հարկատուներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել Դրոշմի Օրէնքին համակերպելու անհրաժեշտութեան վրայ, այս առթիւ յիշեցնելով թէ Օրէնքին 50րդ յօդուածին համաձայն, կատարուած օրինազանցութեանց մասին տեղեկութիւն տուողները կը ստանան գանձուած տուգանքին կէսը. Նաեւ այդ կարգի նամակներ ստացողներ եւ բոլոր անոնք որոնց ձեռքը կրնան գտնուիլ այդ նամակները, չեն ուզեր տեղեկութիւն տալու ի վնաս ստորագրողներուն, միակ պատասխանատու՝ տուգանքներու մասին, 40րդ յօդուածին համաձայն։ Վերջապէս Վարչութիւնը կը ծանուցանէ հարկատուներուն թէ կրնան %ին 5 զեղչով վճարել նամակներու մէջ ներփակուած ստացագիրներուն դրոշմատուրքը, արտաօրէր դրոշմումի ենթարկելով նամակներուն մէջ դրուելիք թուղթերը, որոնք ստացագիր բովանդակելնուն յիշատակութիւնը պէտք է կրեն։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 օգոստոս 1907 30—11

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Տ. Վահրամ արքեպիսկ. Մանկունի և Վսեմ. Արիս էֆ. Փէնճեան, որոնք Երուսաղէմ կ'ուղեւորին իբր պատուիրակ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան՝ միաբանական և հաշուական ծանօթ խնդիրներուն քննութեան և կարգադրութեան պաշտօնով, երէկ իրիկուն, ժամ 10ին, մեկնեցան մայրաքաղաքէս Մէսաժըրիի Սակալիեն շոգենաւով դէպ ի Պէյրութ, ուր երեք օր մնալէ ետք՝ սպասելով զիրենք փոխադրելիք շոգենաւին ժամանման՝ պիտի ուղեւորին Եաֆա։

Շոգենաւին մեկնելէն երկու ժամ առաջ ողջերթի գացող բազմաթիւ եկեղեցականներ ու աշխարհականներ համախմբուած էին Ղալաթիոյ եկեղեցին՝ ուր պատուիրակներուն հետ միասին՝ տաճարին մէջ աղօթելէ յետոյ, ուղղուեցան դէպ ի քարափ և շոգենաւ մտան որուն մեծ սրահին մէջ պատուասիրութիւններ կատարուեցան։ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ.՝ երկու վարդապետներու ընկերակցութեամբ՝ յատկապէս եկած էր ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր, Ն. Սրբազնութեան օրհնալիր ողջոյններն հաղորդելու պատուիրակներուն. եկեղեցական դասէն ներկայ էին նաեւ, Կրօն. Ժողովի անդամ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեան, Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ եպիսկ. Դիմաքսեան, Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. Չիլինկիրեան և ուրիշ բազմաթիւ վարդապետներ. քահանայական դասէն՝ Կրօն. Ժողովի անդամ Տ. Սահակ Ա. քհնյ. Տէր-Սարգսեան, Տ. Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեան, և Օրթագիւղի, Բերայի ու Ղալաթիոյ եկեղեցիներուն քահանայական դասը։ Ոչ նուազ փոքր թիւ մը կը կազմէին ողջերթի եկող աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններ, որոնց մէջ կը նշմարուէին՝ Յովհաննէս էֆ. Թօրոսեան, Սիմոն էֆ. Գայսէրեան, Կարապետ էֆ. Թահթաճըեան, Միհրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան, Բարթող Թէլեան, Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, Տօքթ. Ց. Թոփճեան էֆ., Արմենակ էֆ. [illegible]նճէեան, Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան, [illegible]ատուրեան էֆ., Գասպարեան, Պատրիարքարանի Բ. գործակատար Գամէր էֆ., գործակատարի օգնական Շահին էֆ., Ազգ. Թերթերու ներկայացուցիչներ, Պատրիարքարանի դիւանադպիրներն ու քարտուղարները, ուսուցիչներ եւայլն։

Շոգենաւին հիւրասրահին մէջ սիրալիր խօսակցութիւններ տեղի ունեցան, ողջերթի ու հրաժեշտի ողջոյններ փոխանակուելով, և դիւանապետ Թէլեան էֆ., մեկնելի պահուն, խօսք առնելով ի դիմաց Պատրիարքարանի պաշտօնէութեան, հակիրճ բանախօսութիւն մը արտասանեց զոր վերջացուց սա բառերով.—«Կը մաղթեմ որ Ձեր այս երթը պսակէ Հայ եկեղեցիին իղձը զոր կը տածէ հանդէպ Երուսաղէմի, և այս Թուականը Թո՛ղ ըլլայ Երուսաղէմի մեծապանծ վանուց բարեկարգութեան նոր Թուական մը, Երուսաղէմի տարեգրութեանց մէջ, վէճի և անհամաձայնութեան նիւթ եղող վանական բոլոր ներքին խնդիրներու կարգադրութեամբ, որու կ'ըղձայ ամէն ոք մեծապէս»։ Տ. Վահրամ Սրբազան իր և իր աշխարհական պաշտօնակցին անունով բացատրեց իրենց մեկնումին նպատակը և պաշտօնին բնութիւնը, և աւելցուց թէ զօրութեամբն Աստուծոյ և շնորհիւ Վեհ. Կայսեր, կը յուսան յաջողութեամբ ի գլուխ հանել իրենց վստահուած աշխատութիւնը։

Օրը տարաժամած էր արդէն. շոգենաւը կը սկսէր իր խարիսխը վերցնել ու մեկնումի սուլիչներ կ'արձակէր։ Եկեղեցական և աշխարհական այցելուներն իրենց վերջին՝ ողջագուրումները կատարելով, այլեւս քարափ իջան՝ ուսկից դիտեցին Սակալիենի դանդաղօրէն հեռացումը, որ տակաւ տակաւ սկսաւ յառաջանալ դէպ ի բաց ծովը։

⁂ Տ. Մանկունի Սրբազան, երէկ, շոգենաւ երթալէ առաջ, գիր մը ուղղած է Ս. Պատրիարք Հօր, յայտնելով թէ ինք և իր աշխարհական պաշտօնակիցը ամէն ջանք պիտի ընեն՝ գոհացուցիչ կերպով ի գլուխ հանելու համար իրենց յանձնուած պաշտօնը Երուսաղէմի մէջ։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Պէրպէրեան վարժարանը թէ՛ ուսումնականապէս և թէ՛ նիւթապէս գոհացուցիչ պայմաններու մէջ կը թեւակոխէ իր նոր տարեշրջանը։ Ուսուցչական խումբին վրայ կարեւոր յաւելումներ եղած են. Տօքթ. Ց. Թոփճեան էֆ. պիտի դասախօսէ «Կրօնքներու պատմութիւնը», Յովհաննէս Հինդլեան էֆ.՝ ֆրանսերէն և բարոյախօսութիւն, և Միքայէլ էֆ. Շամտանճեան՝ գերմաներէն լեզու։ Ասոնցմէ զատ, Վարժարանին Տնօրէնութիւնը պայմանագրուած է Ֆրանսացիի մը հետ, Պ. Թրիյէէ, Ecole normaleէ վկայուած, որ միայն կերպով պիտի դասախօսէ, աւելորդ է ըսել թէ մեծապէս օգտակար ըլլալով ֆրանսերէն խօսելավարժութեան։

Գալով նիւթականին, յայտնի է թէ Պէրպէրեան վարժարանը իր պարտքի բեռէն ազատուելու համար՝ յոյսը դրած է Նուպարեանի արդիւնաւորման վրայ, որուն յաջողութեանը ամէն կերպով կ'աշխատի Կարգադիր Մասնախումբը և հաճոյքով կ'իմանանք թէ իր հրաւէրը համակիր ընդունելութիւն մը կը գտնէ կրթական գործին բոլոր բարեկամներուն քով։ Միայն թէ, Նուպարեանը Խաչի տօնէն ետք՝ հոկտեմբերի առաջին շաբթուան յետաձգուած է, որպէս զի բարեկեցիկ ընտանիքները գիւղագնացութենէ Բերա վերադարձած ըլլան։ Ո՛չ նուազ գոհունակութեամբ կ'իմանանք նաև թէ երեսունէ աւելի նոր գիշերօթիկներ արձանագրուած են Պէրպէրեան վարժարանին ընդունուելու համար ներկայ տարեշրջանին և թէ ցերեկեայ աշակերտներուն թիւն ալ 50ի կը հասնի արդէն։

ՈՒՍՈՒՄ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ իր շաբաթական նիստը կազմեց Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Ց. Գուրգէն էֆ.ի, և գլխաւորաբար զբաղեցաւ ներկայացուած դասագրքերու քննութեան տեղեկագրերով և ուսուցչական ընտրելեաց վկայականներով։ Սամաթիոյ Թաղ. Խորհուրդը տեղեկագրած ըլլալով թէ տեղւոյն միացեալ վարժարաններու տեսուչ կարգուած է Մանասէ էֆ.ն, վաւերացուց սոյն ընտրութիւնը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Խորհուրդը՝ Օրթագիւղի Թաղ. Խորհուրդին մէկ յայտագրէն տեղեկանալով որ քարոզիչ Տ. Վահրամ արքեպիսկ. Թաղին Թաշ Նէրտիվէն փողոցին մէջ իր ունեցած երկու խանութները նուիրեր է գիւղին Ս. Աստուածածին եկեղեցիին, որոշեր է յանձնարարել նոյն Թաղ. Խորհուրդին որպէս զի այս նուիրատուութեան առթիւ կազմուած կտակագիրը ուղարկէ ի Պատրիարքարան, վաւերացման և արձանագրութեան վերաբերեալ կանոնական գործողութիւնները լրացնելու համար։

ՏԱՐՏԱՆԻԼԷՆ կը գրեն մեզ Սեպտեմբեր 4 Թուով. —

Երէկ, 3 սեպտեմբեր, ի ներկայութեան ծնողներու երկսեռ բազմութեան, կատարուեցաւ քաղաքիս ազգ. վարժարանաց նորաշէն մանկապարտէզի բացումը, որուն կը նախագահէր Առաջն. Փոխանորդ Տ. Բարթող Հայրը, իր չուրջը ունենալով Թաղ. Խորհրդոյ անդամները, վարժարանաց և մանկապարտէզի Տնօրէն Վահրամ էֆ. Արծրունի և ուսուցչական երկսեռ խումբը։ Խաչահանգիստի դաշն ու պատկառելի արարողութենէն յետոյ, աշակերտք և աշակերտուհիք գեղեցիկ երգ մը երգեցին, զոր հեղինակած է Ռուստէմեան անխոնջ երաժշտապետ Սարգիս էֆ. Թորոսեան. իսկ Տնօրէն Վ. էֆ. Արծրունի գեղեցիկ բանախօսութեամբ մը ի վեր հանելով Տ. Բարթող Հօր և Թաղ. Խորհրդոյ անձնուէր ջանքերը և մեր սիրեցեալ Վեհապետին՝ Նորին Կայսերական Վեհափառութեան արեւշատութեանը համար, բարեմաղթութիւններ ըրաւ որոնց մասնակցեցան ներկայք սրտաբուխ ամէններով։ Հանդէսին յետոյ 72 երկսեռ սանիկներու շաքար բաշխուեցաւ Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ։

⁂ Կիրակի առաւօտ քաղաքս ժամանեց նաեւ աղջկանց վարժարանի ընդհ. դաստիարակուհի Տիկին Վիրգինէ Ցակոբեան, փորձ ու կարող մանկավարժուհի մը, որ թէեւ ուրիշ տեղեր ալ պաշտօնի հրաւիրուած է, սակայն Տարտանէլի դերքին գեղեցկութեանն ու ժողովուրդին կրթասիրութեանը համար նախապատուութիւն տուած է այս քաղաքին։ Քիչ օրէն պիտի կազմուի նոյնպէս Ուսուցչական Ժողով մը, որ Տ. Բարթող Հօր նախագահութեան և տեսչին ատենապետութեան ներքեւ ամիսն անգամ մը նիստ գումարելով դասաւանդութեանց եղանակին ու մեթոտին վրայ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ։

⁂ Քաղաքիս կառավարիչ փաշան, որ հեզահամբոյր, բարի և պատուական անձնաւորութիւն մըն է, Վանայ կուսակալ անուանուած ըլլալով՝ քիչ օրէն կը մեկնի։

⁂ Վիճակիս բարեխնամ Առաջն. Տեղապահ Տ. Արիստակէս եպիսկ. Վանքեան հոս կը սպասուի յառաջիկայ Վարագայ Խաչի տօնին, որ տեղն պիտի պատարագէ և 2 տարիէ ի վեր հաստատուած մատաղօրհնէնքի արարողութիւնը պիտի կատարէ։ Այժմէն պատրաստութիւններ կը տեսնուին արժանավայել ընդունելութիւն մը ընելու Վանքեան Սրբազանին։

Պ. ՎԱՀԱՆ ՌԱՖՍՈՆԵԱՆ խորին շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տօքթ. Գէորգ էֆ. Զարֆճեանի, որ ձրիաբար դարմաներ է՝ միւս մասնագէտ բժիշկներու կողմէ անբուժելի համարուած անոր աչանջի հիւանդութիւնը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կինս և փոքրիկ աղջիկս յաջորդաբար հիւանդանալով կը կարօտէին անմիջական դարմանի, կարողութիւնս չէր ներեր այցելին վճարել բժիշկի և վիրաբուժի, ինչպէս նաեւ հոգալ դարմանատարութեան առթիւ տեղի ունենալիք ծախքերը։ Բարեխէր անձի մը միջնորդ դիմեցի Տօքթ. Գրիգոր էֆ. Խօրխօռունիի, որ մարդասիրաբար տանձնեց կնոջս ու զաւկիս դարմանատարութեան հոգը։ Եւ ուրախ եմ յայտարարելու որ յիշեալ բժիշկին ճարտար դարմաններուն շնորհիւ՝ այսօր երկուքն ալ կատարելապէս բժշկուած են ու փրկուած իրենց վտանգ սպառնացող հիւանդութենէն։ Ուստի նուիրական պարտականութիւն կը համարիմ ինձ՝ շնորհակալութիւնս հրապարակաւ յայտնել մարդասէր Տօքթ. Խօրխօռունի էֆ.ի, որ երախտագէտ զգացմամբ համակած է նաև հէգ կինս և անոր հետ տարաբաղդ զաւակս։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱԶԱՐԵԹԵԱՆ

7 Սեպտեմբեր 1907

Սկիւտար

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ պատկերազարդ շաբաթաթերթի նոր շրջանի 2րդ թիւը յառաջիկայ երեքշաբթի հրապարակ կ'ելլէ հետեւեալ գեղեցիկ նիւթերով.— Մաղթանք (խմբագրական).— Ինչո՞ւ չեն ամուսնանար. Էտմոն Սէֆէռ։— Չէ՛, չեմ ուզեր... (ֆանթէզի) Վ. Գ.— Անտառակին օրագիրը. Բօպառ։— Սէրը. Գ. Գուլումճեան։— Մոմը մարէ... (փիլիսոփայական միջադէպ) Լիլա։— Ամբարտաւան խօսքերը. Անմեռուկ։— Հոպիտին չարաբը. Հսյիս։— Տարօրինակութիւններ և շաբթուան զուարճ լուրեր։ Նաեւ՝ «Աղսէն Լիւբէնի տարօրինակ կեանքը» թերթօն։— Բացուած է ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿի բաժանորդագրութիւնը կանխիկ. գաւառաց համար 54 ղրշ.։ Հասցէ, Պապը Ալի Ճատտէսի, Թիւ 52։

ԾԱՂԻԿ աղոց և դպրոցականներու յատուկ պատկերազարդ շաբաթաթերթի 17րդ թիւը հրատարակուեցաւ հետեւեալ հետաքրքրաշարժ բովանդակութեամբ — Դաշտին ճամբան (Աղեքս. Փանոսեան).— Տրամախօսութիւն (Զապէլ Զաքարեան).— Գաւլիրինըրու հանդէսը. (գերմ. թարգմ. (Աղաւնի Գայլըճեան).— Կատակներ.— Աշխարհի եօթը հրաշալիքները.— Ս. Աւանց Ա.ի գրութիւններ (Նարդիկ Ա. Փանոսեան, Զարեհ Հէքիմեան և Սուրբիկ Հէքիմեան).— Ինչ կ'արժեն յանձնարարականները (Թարգմ. Մ. Էլվան).— Մեսոր և Միմի (Թարգմ. Ն. Զօփուրեան)։

Ս. ՓՐԿԶԵԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Սահակ էֆ. Խանճեան ըստ իր բարի սովորութեան, այս անգամ եւս 430 ղրուշ հանգանակելով յանձնած է Գրասենեակս, վասն հացագնի 1907 տարւոյ և որոց մասնակցած են հետեւեալ բարերար ազգայինք.—

Ա. ՑՈՒՑԱԿ

Տիկնայք Աննա Ֆրէնկեան և Տիկին Ժիւլիէթ Ֆրէնկեան 47½ական, Աղաւնի Գ. Պէշիկթաշլեան, Էլիզա Գ. Գասնակերեան, Գալուստ էֆ. Մուրատեան, Նազարէթ էֆ. Աչխեան 20ական ղրուշ. Տիկին Երանիկ Պ. Քէօսէեան, Օր. Ցուլիանէ Ն. Սարգիսեան և Տէարք՝ Անդրանիկ Պօյաճեան, Զաքար Բոյախեան, Զարեհ Խան Գ. Շամտանճեան, Հրանտ Խան Գ. Շամտանճեան, Խաչիկ Սարգիսեան, Կարապետ Աշըրթմաճեան, Կարապետ Միրիճանեան, Կարապետ Բաբաղեան, Միհրան Հալաճեան, Յարութիւն Քըրքճէալեան, Նիկողոս Զէփիլեան, Պօղոս Պէտրոսեան, Ռափայէլ Մարտիկեան, Սահակ Խանճեան, Ստեփան Արեւեան, 10ական ղրուշ. Առաքել Տ. Յակոբեան, Գաբրիէլ Գաբրիէլեան, Գրիգոր Խաչատուրեան, Գրիգոր Պալեան, Խաչիկ Դաւիթեան, Կարապետ Ն. Տ. Յակոբեան, Ղուկաս Յնծոյեան, Մագաքիա Դալլըճէլեան, Մագաքիա Ճիվանեան, Մ. Վ. Ռ՛Ռ, Յակոբ Պալտասարեան, Յարութիւն Նորատեան, Շնորհք Սարգիսեան, Ս. Ս. Ռ՛Ռ, Սիմոն Շամտանճեան, Վահրամ Աշըրթմաճեան, Տիգրան Խանճեան 5ական ղրուշ։ Համագումար 430 ղրուշ։

(Հոգաբարձութիւն)

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, սեպտ. 19)

ՊՂԻՆՁԻ ԳԻՆԻՆ ԱՆԿՈՒՄԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 18 սեպտեմբեր,— Պղինձի գինին անկումը, որ սկսաւ մարտին, այդ ատենէն ի վեր կը շարունակէ։ Պղինձի գինը, որ մարտ 13ին 110 ոսկերլին էր կանխիկ ապրանքի համար, և 111 5/8 ոսկերլին՝ երեք ամսուան պայմանաժամով, իջաւ մինչեւ 67 ոսկերլինի։ Հետեւաբար պղինձի գինը վեց ամսուան մէջ 44 ոսկիի անկում մը կրեց ի Լոնտոն։ Գինի այսօրինակ շարժում մը բնականաբար կարելի չէր որ խոր ազդեցութիւն մը չընէր վաճառականութեան և դրամական հրապարակին վրայ։ Պղինձին սպառումը, որ մեծ ծաւալելու վրայ էր, ցորչափ գինները բարձրանալու միտում ունէին, դադրած է այժմ այն օրէն ի վեր ուր պղինձին գինը անստոյգ վիճակ մը առաւ։ Աւստրիական Էլէքթրօ-Դէքնիք ճարտարարուեստն ալ շատ հետաքրքրութեամբ կը հետեւի պղինձի միջազգային հրապարակին այս վիճակին։ Գործարանները մեծ մասամբ մետաղի մասին իրենց անհրաժեշտ պէտքերուն համար միայն ապրանք կը գնեն այժմ, վասն զի կը սպասեն որ գինները նոր շարժումներ ունենան։ Կ'ըսուի թէ մէկ քանի գործարաններ բարձր գիներով մեծաքանակ ապրանք առած ըլլալով, բնականաբար մեծ վնասներու պիտի ենթարկուին, եթէ գիները իջնան։ Պղինձի գիներուն չափազանց բարձրացումը հետեւանք էր պղինձի վրայ Լոնտոնի եւ ամերիկեան Սակարաններու մէջ կատարուած ընդարձակ շահագիտութեանց։ Հասարակութիւնը և առեւտրական գործառնութենէ և Սակարաններէ դուրս գտնուող շրջանակները մեծ գնումներ կ'ընէին պղինձի վրայ և կարեւոր շահեր կ'ակնկալէին։ Ամերիկայի պղինձի հանքատէրերը կարելին ի գործ կը դնէին պաշտպանելու այս շարժումը։ Որովհետեւ պղինձի արտադրութիւնը արագապէս կը հետեւէր յարաճուն պէտքերուն, ամերիկեան արտադրիչ գործարաններն ալ կ'աշխատէին արուեստական միջոցներով սահմանափակել ծախու հանուած պղինձին քանակութիւնը։ Այսպէս, յաճախ, պղինձի յանձնարարութիւնները քիչ քանակութեամբ և յանձնման երկար պայմանաժամով տեղի կ'ունենային. սպառողներուն կ'ըսէին թէ գործարաններն անչափ զբաղած էին, որ յանձնարարութիւնները հազիւ կարելի էր ընդունիլ, և պղինձը գործարաններէն պէտք էր առնել, և իրօք ալ տեսնուեցաւ որ գործարանները և իրենց ներկայացուցիչ Ընկերութիւնը մեծաքանակ պղինձ ունէին և պղինձի բռածոներ իբրեւ նաւախիճ կը գործածէին հիւսիսային և հարաւային Ամերիկայի միջեւ երթեւեկող նաւերուն վրայ, դանակ սպառելու համար։ Բայց այս արուեստական միջոցները այնչափ ատեն կրնային տեւել, որչափ ատեն որ դրամական կացութիւնը կարելի ընէր Լոնտոնի մէջ յանձնառութեանց գործադրութիւնը։ Բայց դրամին սղնալովը դադրեցան այդպիսի շահագիտական գնումներ և գործը մնաց զուտ սպառման։ Արդ, տարիներէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով տեսնուեցաւ որ պղինձի ընդհանուր սպառումը հաւասար չէ ընդհանուր արտադրութեան։ Վերջին հաշիւներու համեմատ աշխարհիս ընդհանուր սպառումը մէկ տարիէ ի վեր հազիւ 100 միլիոն անգլիական ոսկիի չափ եղած է, վիճակագրական հաշիւները կը հաստատեն թէ 1905 օգոստոս 31էն մինչեւ 1906 օգոստոս 31, Եւրոպայի մէջ ներածուած քանակութենէն աւելի պղինձ սպառուած է, բայց հետեւեալ տարուան մէջ սպառումը նոյնը եղած չէ։ Այս վերջին 12 ամսուան մէջ ցամաքային Եւրոպա և Անգլիա ներածուած պղինձի քանակութիւնն է 330,000 թոնօ, մինչդեռ հազիւ 323,000 թոնօ սպառած է։ Ասկէ կը տեսնուի թէ տրամադրելի ապրանքը Եւրոպայի մէջ ալ շատցած է։ Սպառումին այսչափ նուազման և պղինձի հրապարակին վրայ տիրող անստուգութեան պատճառ կը համարուի նաև սա պարագան թէ Ամերիկայի մէջ պատրաստ պղինձին քանակութիւնը քիչ եղած և ամերիկեան արտադրութեանց վրայ քօնթրօլ գտնուելը կարծուած ատեն պղինձի գինը հիմնականէն աւելի վար էր։ Իսկ 1907 տարւոյն մէջ պղինձի գինը աւելի տարուբերեցաւ. այսինքն 110.75էն 64 ինկաւ։ 1902ին պղինձի գինը ամէնէն վարն էր՝ այսինքն 45.1 ոսկերլին, բայց այս տարի այդչափ չինկաւ։ Պղինձի այս տարուան միջին գինը՝ այսինքն 64 ոսկերլին, վերջին եօթը տարիներուն մէջ անգամ մըն ալ 1905ին տեսնուեցաւ։ Դրբեդի հակառակութիւնը որ այժմ կը տիրէ Ամերիկայի մէջ, արգիլեց պղինձի հրապարակին վիճակը դիմամեր ազդել ուղղելու փորձերը։ Պղինձի մթերքը դէթ երեք ամսուան արտադրութեան մը հաւասար կը գնահատուի, այնպէս որ այժմ պղինձի դրօշին ձեռքը 250 միլիոն փաունտ պղինձ կայ պատրաստ։ Ամերիկայի մէջ դրամական կացութիւնը ցորչափ այն վիճակին մէջ գտնուէր որ պանքաները պղինձի աւանդին փոխարէն դրամ փոխ տային, պղինձի մթերքը մեծ վնասի չէր ենթարկուեր։ Բայց այսօր դրամական միջազգային հրապարակի վիճակին հետեւանքով կացութիւնն ալ փոխուած է. պանքաները պղինձի փոխարէն դրամ կուտան սովորականէն շատ բարձր տոկոսներով։ Գինի ամէն նոր անկում արտադրողներուն նոր վնասներ կը պատճառէ, որով ասոնք ալ, իրենց շահակից ընկերութիւններու հետ, անկարող կ'ըլլան, դէթ արուեստականօրէն, բարձր բռնել պղինձի գինը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՈՍԿԻ ԿԸ ԳՆԷ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 սեպտ. — Գերմանիոյ Պանքան ամէն միջոց կը փորձէ իր կացութիւնը զօրացնելու համար շատ բարձր սակով ոսկեդրամ առնելով։ Վերջին օրերու մէջ Գերմանիա մեծաքանակ ոսկեդրամ ուզեց Լոնտոնէ։ Հարաւային Ափրիկէէ հասած 400 հազար ոսկերլինի ձոյլ ոսկին Պերլինի հաշւոյն առնուեցաւ, Անգլիոյ Պանքային սակագինէն շատ բարձր սակագնով։ Անգլիոյ պանքան, իր վերջին հաշուեցոյցին համեմատ, 101 հազար ոսկի աւելցուցած է իր պատրաստ մետաղադրամին վրայ, մինչդեռ 200 հազար ոսկերլին ղրկուած է Եգիպտոս և 60,000 ոսկերլին ալ՝ Ռումանիա։ Երեկուան և այսօրուան վճարումները յառաջիկայ նոր հաշուեցոյցին մէջ պիտի երեւին։ Ամսոյս 12ին հրատարակուած հաշուեցոյցին մէջ Անգլիոյ Պանքային պատրաստ դրամը 38.6 միլիոն ոսկերլին էր՝ այսինքն անցեալ տարուան այս ժամանակի պատրաստէն երեք միլիոն աւելի։

ՀԻՒԾԱԽՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Հիւծախտագէտներու վեցերորդ միջազգային համաժողովը այս տարի գումարուեցաւ Վիեննայի մէջ Ֆրանց Յոզէֆ կայսեր բարձր հովանաւորութեան տակ։ Արքիդուքս Ֆրանց Սալվատոր համաժողովի նիստերուն կը յաճախէ՝ իբր ներկայացուցիչ կայսեր։ Ներքին գործոց նախարարը, Վիեննայի կառավարիչը եւայլ բարձրաստիճան անձինք ճառեր խօսեցան համաժողովի բացման միջոցին շնորհաւորելով օտարազգի գիտնականներ և յաջողութիւն մաղթելով անոնց մարդասիրական գործունէութեան։ Բոլոր օտար դեսպանատուններն ալ ներկայացուցիչներ կը ղրկեն ժողովին։ Ի պատիւ հիւծախտագէտ բրոֆէսէօրներու, կոմս Լարիչ խնջոյք մը տուաւ, որուն ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 20 սեպտեմբեր. — Սակարանին մէջ գինները միշտ հաստատուն են և լաւագոյն հակում մը կը տիրէ։ Ֆրանսական Ռանդը միայն չէ մասնակցեր ընդհանուր բարելաւման։ Սպանիական ու ռուսական արժեթուղթերը աւելի կը բարձրանան՝ 93.25 և 90.70։ Օսմ. Պանքային բաժնեթուղթերը հաստատուն են, կը փնտռուին. հինգ ֆր. վրայ զննելով եղած են 693։ Օսմ. ծխախոտի Ռէժին, հաստատուն, 452 է։ Պղինձի գինը 68ի բարձրացած ըլլալով, Ռիօ Թինթօն 20 ֆր. վրայ զրաւ և եղաւ 1838։ Գալիա Գարա Այտըն 644էն 661ի բարձրացաւ և Լաւրիոն ալ 80էն 84։ Կապարի գինը 21.10 փակուեցաւ։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ։ Ամերիկեան արժեթուղթերը լաւ հակում մը ունին։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերը քիչ մը ինկած են։

ՊԵՐԼԻՆ. — Վիլհէլմ կայսրը առաջարկեր է Յունաստանի Թագաւորին անդրանիկ որդւոյն որ իր զաւակները Պերլին ղրկէ՝ շարունակելու իրենց զինուորական ուսումը։ Քոնսթանթէն իշխանը ընդունեց։

ՓԱՐԻԶ. — Ֆրանսայի երկրագործական նախարարութեան մէկ վիճակագրութենէն կ'երեւայ որ արմտիքներու հունձքը լաւ է թէ՛ տեսակով և թէ քանակով։

ՊԵՐԼԻՆ. — Էսէնի մօտ գտնուող Գորքստր մանարանէն հրդեհ ծագելով, ամբողջ շէնքը իր բոլոր պարունակութեամբը և չուրջը գտնուած գործաւորի բնակարաններովը այրեցաւ։ Բան մը ազատել կարելի չէ եղած։ Ընդհանուր վնասը մէկ ու կէս միլիոն մարք կ'ենթադրուի։

ՀՌՈՄ. — Վատիկան անվաւեր նկատեց Աւստրիոյ նախկին արքիդուքս Լէօփոլտ Վէօլֆլինկի ամուսնութիւնը՝ Ատամովիչ անուն կնոջ հետ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Շատ հաւանական է որ Ֆրանց Յոզէֆ կայսրը հոկտ.ին Բէշգայ երթայ, ուր ժամանակ մը պիտի մնայ իր դղեակին մէջ։ Այդ առթիւ մէկ քանի հանդէսներ պիտի տայ, որոնց պիտի հրաւիրուի Հունգարիոյ ազնուականութիւնը։

—Կայսրը, երէկ, երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեց Աւստրիոյ նախարարապետին հետ՝ պետական պայմանագրութեան համար բանակցութեանց վերսկսելու մասին։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Մ. Նահանգաց պատերազմական նախարար Պ. Դաֆթի Վլատիվոսդոք ուղեւորիլը կը վերաբերի ամերիկեան նաւատորմին համար նաւային կայանի մը հաստատման Վլատիվոսդոքի մէջ. նաեւ Մանիլայի մէջ ռուսական նաւահանգիստ մը շինուելուն։ Մասնաւոր կառախումբ մը Պ. Դաֆթի կը սպասէ Վլատիվոսդոքի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Ծայրագոյն Արեւելքի մասին անգլիառուս համաձայնութիւնը կ'ապահովէ Չինու վեհապետական իրաւունքը Դիպէթի վրայ և այս վերջին երկրին չէզոքութիւնը։ Անգլիա ու Ռուսիա կը հրաժարին Լամայի մէջ (Դիպէթ) ներկայացուցիչ ունենալէ։ Անգլիա միայն մէկ քանի քաղաքներ պիտի գրաւէ հնդկական սահմանագլուխին վրայ, մինչեւ որ ստանայ իր պահանջած հատուցումը։ Աֆղանիստան Անգլիոյ ազդեցութեանը ենթարկուած է։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ. — Համամերիկեան համաժողովը Ուաշինկթընի մէջ պիտի գումարուի նոյեմբերի սկիզբները։

ՎԻԵՆՆԱ. — Էտուարտ թագաւորին եղբայրը՝ Քոննօթի Արթուր իշխանը Վիեննա պիտի ժամանէ՝ այցելութիւն տալու Ֆրանց Յոզէֆ կայսեր, որ կայսրանէն պիտի ընդունի զայն։ Իշխանը անգլիական դեսպանատունը պիտի իջեւանի։ Ամսոյս վերջերը Ռուսիոյ կայսեր եղբայրը՝ Վլատիմիր Ալեքսանտրովիչ մեծ դուքսն ու դքսուհին Վիեննա պիտի ժամանեն։ Ֆրանց Յոզէֆ կայսեր հիւրը պիտի ըլլան Հօֆպուրկի մէջ։ Կայսրը կայսրանէն պիտի ընդունի զանոնք։

ՍԱՆ-ՖՐԱՆՉԻՍԳՕ. — Ժանտախտէ 35 դէպքեր պատահեցան, որոնց 20ը մահացու։

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
EAU AVELLANE
ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՇԻ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ
Պատրաստուած՝ Քիմիագէտ Լէոն Իւրիէօյի կողմէ

Արծաթ շքադրամ և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ աստիճանաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնն ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է, շագանակագոյն և սեւ. Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ, Բերայի մէջ, Պոն Մարշէ.— Ղալաթիա, Խալիքօղուլօ դեղարան.— Պէշիկթաշ, դեղարան Բեհզիմ պէյ.— Ֆընտըգլը, դեղարան Թէօտորիտէս-Պալաշի.— Պոլիս, Գասապեան դեղարան, Մէգրիք, եւայլն.— ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թէօտոր Սթավրաքի, Բերա Մեծ Պողոտայ Թիւ 146։

Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 դահեկան
20—18

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 7/20 սեպտ.

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ.	Օ. Ռ.	101 04
Ամէնէն բարձր գին	»	101 07
Ամէնէն վար գին	»	101 03
Րումէլի Երկաթուղի գոյ.	Ֆր.	163 12
Ամէնէն բարձր գին	»	163 25
Ամէնէն վար գին	»	163 12

ԲԱՑՈՒՄ 8/21 Սեպտ.

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ.	Օ. Ռ.	101 03 ½
» » » ժամը 5ին Փ. Կ.	»	101 03
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	163 37½
» ժամը 5ին	»	163 37½
Թարափ Կ. Պոլսոյ	»	432 —
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	»	516 —
» » » Բ. սերի	»	514 —
» » բաժնեթղթ	Ա. Ռ.	17 10
Նէրբէթի Խայրիէ	»	44 —
Նէրբէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	4 97½
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 12
Օսմ. ծխախոտ		19 20
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		8 85
» ժուիսանս		4 10
» պարտաթուղթ		470 —
Թրանսվալ	Ֆր.	51 50
Տէրքոսի ջուրի ընկ.		318 —
Գալիա Գարա Այտըն		661 —
Մէթէլին պանքա	Օ. Ռ.	5 25
Սալօնիքի պանքա		148 —
Թարաալ առանձնաշնորհեալ		57 —
» սովորական		60 —
Թարափ Իզմիրի		190 —
Լաւրիոն	Ֆր.	79 —
Զարթրըլը	»	32 —

ՍԹՈՒԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ռ.	1 40
» » 8 »		4 10
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —
Փոխ. հրապարակ Օսմ. Պանքայի		6½ %

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Ղրուշ	110 11
Փարիզի » »	Ֆրանք	22 75
Վիէննայի » »	Քուրոն	21 94
Պերլինի » »	Մարք	18 68

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Անգլիական ոսկի	Ղր.	109 32
Ֆրանսական »	»	87 10
Բոլ Էմբէրեալ	»	91 10
Մէճիտի սուբերութիւն	»	107 34
Արծաթ մանրուք	»	104 15
Մէթալիք	»	98 20
Ռուսի թղթադրամ	Օ. Ռ.	8 66

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 20 Սեպտ.

Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Ա. Ռ.	93 35
) գոց.		93 10
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	168 —
Թրանսվալ	»	52 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	693 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	452 —
Գալիա Գարա Այտըն	»	651 —
Օսմ. մաքսատուն	»	495 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	94 17
Քրէտի Լիոնէ	»	1193 —
Ռուսական 5 %	»	90 70
Իտալական Ռանթ	»	102 —
Սպանիական արտաքին	»	93 35
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 145
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 ½

ԼՈՆՏՈՆ, 20 սեպտ.

Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ռ.	92 75
) գոց.		92 75
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	17 62
Եգիպտոսի միացեալ	»	— —
Անգլիական քոնսոլիտէ Փ. Կ.	»	82 25
Հելլենական 5 % 1881	»	47 50
Զարթրըլը	»	1 18
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	102 50
Ռիօ Թինթօ Փ. Կ.	»	5 06
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	»	25 38
Դրամազեղչ	»	4 ½

ՊԵՐԼԻՆ, 20 սեպտ.

Օսմ. միացեալ		93 50
Ռուսական 4 % 1902	Մարք	— —
Րումէլի երկաթուղի	»	142 70
Փոխ. Լոնտոնի վրայ չէք	»	20 250
Դրամազեղչ	»	5 ½

ՎԻԵՆՆԱ, 20 սեպտ.

Րումէլի երկաթուղի	Քուրոն	182 20
Վիէնէր Պանք Ֆէրայն	»	531 —
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	»	95 60
» Լոնտոնի վրայ	»	240 20
Օսմ. Ռէժի	»	420 —

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆՑ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆՑ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 9րդ յօդուածին (Թիւ 53) տրամադրութեան համաձայն, 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ են կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց արուած խնդրագիրները, թագրիրները, թէզքէրէները, տեղեկագիրները, մէշտակագիրները, միւզաքէրէները, յայտարարագիրները և զեկուցագիրները։ Դրոշմատուրքի Օրէնքին 10րդ յօդուածին համաձայն, որոշ տուրքի սակացոյցին մէջ և ապահարկութեան գլխին մէջ չգտնուող և համեմատական տուրքի ենթակայ չեղող գրութիւնները, ինչպէս նաև բոլոր այդ գրութեանց պատճէնը, քաղուածքը և թարգմանութիւնը 1 ղրուշ որոշ դրոշմատուրքի ենթակայ պիտի ըլլան, կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ներկայացուած ատեն։ Հետեւաբար հարկատուները կը հրաւիրուին, Դրոշմատուրքի Օրէնքին 29րդ յօդուածին համաձայն՝ կառավարական պաշտօնատանց և վարչութեանց ուղղուած բոլոր գրութեանց վրայ առանց բացառութեան, և անոնց կցուած նմոյշներուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնել ու ջնջել, 38 և 40րդ յօդուածներու տրամադրած տուգանքին չենթարկուելու համար։ Նաև 1 ղրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է այդ գրութեանց կցուած պատճէնագիրներուն իւրաքանչիւրը, երբ այդ գրութիւններու և պաշտօնաթուղթերու մասին Դրոշմատուրքի Օրէնքին մէջ ո և է տրամադրութիւն կանխատեսուած չէ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

1/14 օգոստոս 1907 30—12

⁂

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ 1907 սեպտ. 1/14էն սկսեալ հարիւրին երկուք (2%) տոկոս պիտի վճարուի Միացեալ Պարտքի պարտաթուղթերու Թիւ 8 կտրօնին համար։ Վճարումները պիտի կատարուին կտրօնին վրայ նշանակուած բոլոր քաղաքներուն մէջ մինչեւ 31/13 փետր 1908։ Այդ պայմանաժամը անցնելէ յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ միայն պիտի վճարուին։ 5—4

Կ. Պոլիս 20/2 սեպտ. 1907

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —158—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԸՋԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԴԻՄԱԿԱՒՈՐ ՄԵՂՍԱԿԻՑԸ

Ե.

ԵՐԿՈՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

«Բայց ան չէր ուզեր Բլօտիա որ Թրանիի սիրահարը ըլլայ։

«Ուստի Բիէր ըսաւ այդ կնոջ.

«—Տիկին, ձեր գլուխը միայն քանդակելու մասին համաձայնած էինք։ Ուրիշ մը դիմեցէք ամբողջութեան համար։ Ձեր առաջարկած գնով պիտի կրնաք ձեր իրանը քանդակող արուեստագէտ մը գտնել։ Գալով ինծի, ներեցէք որ վաղը կը մեկնիմ, Ֆրանսա դառնալու համար։»

«Կ'երեւայ թէ այդ արտառոց պարագային մէջ իսկ Բլօտիա նշմարեց որ Բիէրի շարժուձեւն ու խօսքը չէին վիրաւորած իր ազնուականութիւնն ու հպարտութիւնը։

«Առանց անպարկեշտ շարժումներ ընելու, Բլօտիա ճկունութեամբ և արագօրէն սկսաւ հագնիլ իր թուրք զգեստները։ Ցետոյ դէպ ի զարդախուցը ուղղուեցաւ, որ աշխատանոցին քովիկը կը գտնուէր, և ուր միշտ կը սպասէր իր սենեկապանուհին։

«Բլօտիա, մեկնելէ առաջ, քննախնդիր նայուածք մը ձգեց արուեստագէտին վրայ, որ ֆիզիքապէս կ'արհամարհէր զինքը, ինչպէս ինք ալ բարոյապէս արհամարհած էր զանի։ Ցիբրէնցայի կնոջ թանալից քննախնդրութիւնն էր ատիկա։

«Ցետոյ, անհետանալէ առաջ, իշխանուհին գոչեց.

«—Բիէր... Բարէ սիրտ... Մի՛ մոռնար։»

«Սօլանժ, ձեզի ծանօթ է այդ աղետալի բանաձեւը։

«Իբր թելադրիչ վրէժխնդրութիւն, Բլօտիա գոհարեղէնի մը վրայ քանդակել տուաւ այդ խօսքը, միշտ վրան պահելով զայն։

«Այդ գոհարեղէնին շուրջը մեծ աղմուկ հանեցին նախնական հարցաքննութեան միջոցին։

«Աւելորդ է ըսել որ ժամացոյցին մէջ գտնուած արձանագրութիւնը բաւարար կերպով ի յայտ չբերաւ թէ ո՛վ էր անոր տէրը։

«Բայց երբ լրագիրները սկսան գրել այդ ժամացոյցին վրայ, այցելութիւն մը տուիք ինծի, որ արտակարգ տպաւորութիւն մը գործած է իմ վրաս։

«Ձեր շրթունքներուն վրայ խոստովանութիւններ կային, զորս շատ լաւ կը կռահէի։

«Ինչ դեր խաղացած էիք տամին մէջ։

«Ինչ դեր կատարած էր Բլօտիա։

«Ինծի անկ չէր արդարութիւնը առաջնորդել այնպիսի լաբիւրինթոսի մը մէջէն, ուր կիներու սրտեր և պատիւներ ոտնակոխ պիտի ըլլային։

«Ձեզի և իմ ազնիւ տ'Ալինեէիս համար կը վախնայի։

«Ուստի լուռ մնացի։

«Բնականաբար սա մտածումն ունեցայ թէ վրէժխնդիր Թրանի, գոհացում տալու համար Բիէրի նկատմամբ ունեցած իր քինախնդրութեան, և կռահելով թէ բուռն սիրոյ մը մատնուած էիք, ձեր ամուսնոյն բերան տուած էր ձեզ և ինք եղած էր թելադրիչը գարշելի տամին։

«Բայց կը կարծէի որ բժմանքը մարդասպանին յանձնած ըլլալով, այս վերջինը կորսնցուցած էր զայն։

«Պահ մը իսկ չերեւակայեցի թէ անիկա ներկայ գտնուած ըլլար տամին։ Ապահով էի թէ չէր սիրեր զանի, որպէս զի հոն ըլլար. և ո՛չ ալ սպանութեան հետամուտ էր։ Մարդ կասկած չունենար նմանօրինակ հրէշութեանց վրայ։

«Սօլանժ, գէթ այս նամակը — որ անտարակոյս ձախաւեր կերպով գրուած է ծերուկ մարդու մը ձեռքով, սիրոյ նրբութիւններուն բոլորովին անտեղեակ ծթռած մտքի մը կողմէ — ձեր մէջ թո՛ղ բուժէ երկու վէրքեր, թէեւ անոր ընթերցումը վիշտ պատճառէ ձեզի։

«Նախ որ ձեր մտքին մէջ կասկածը կը փարատի թէ ո՛վ էր Կոստանդնուպոլսի կամարին տակ տեսնուած անձը։ Միեւնոյն ատեն ձեր գաղափարը կը փոխէք այն մարդուն վրայ, որուն պիտի տաք ձեր աղջիկը։

«Ցետոյ ձեր մէջ կայ վէրքերուն ամենէն թաքունը, ամենէն անխոստովանելին, և ամենէն մաշիչը. այսինքն սա ենթադրութիւնը թէ արիւնոտ խրճին վրայ գտնուած գոհարեղէնը կրնար պատկանիլ այնպիսի գողտր կնոջ մը, որ այցելութիւն տուած ըլլար միայն ձեր կողմէ սիրուած անձին։

«Հիմա թոյլ տուէք ինծի ըսելու թէ ո՛րքան ծափահարելի կը գտնեմ ձեր որոշումը, որով կարելի եղածին չափ շուտ Լուվէթ պիտի տաք Պերանժէրի հետ։

«Սիրելի զաւակս, ինքզինքս շատ երջանիկ պիտի զգամ, կրկին տեսնելով ձեզ։ Ես ալ ձեզի պէս յուսալից եմ և դժուարաւ կը զսպեմ այդ յոյսը։

«Մ՛րք պիտի վերադառնայ այդ փոքրիկը, որ Բիէրի կը նմանի։

«Որքա՛ն տխմար եմ եղեր որ այդ նմանութեան հակառակեցայ, իմ խանդաղատանքս զսպելով, զոր անիմաստ կը նկատէի։

«Ու ըսե՛լ է թէ չեմ ուզեր ձեր կողմէ արհամարհուիլ, այնպիսի խասութիւններ թելադրելով ձեզի, որոնց ներքեւ կ'ընկճեմ ինքզինքս։

«Ձեռք պիտի անցընենք այդ Թիէննան։

«Ընդհուպ, սիրելի Սօլանժս։

ՄԻՐԸԳԼԻՐ»

Զ.

ԿԱՆԱՑԻ ԽԱՂԵՐ

Թիվօլիի իր վիլլային մէջ թէրասի մը վրայ կը կենար Բլօտիա։ Վարը, պարտէզները աստիճանաբար շարուած էին բլուրին վրայ։ Իտալիոյ պարտէզներուն ազնիւ ու արուեստական երեւոյթը ունէին, ուղիղ գծերով, մարմարներով և անհրապոյր դալարիքներով լցուած։ Աւելի վար, ամառնային մշուշի մը մէջ, Հռոմի անհուն դաշտերը կը տարածուէին։

Իշխանուհին կ'երազէր։ Իր երկար մարմինը ու ճկուն իրանը կը սողոսկէին բարձերու դէզի մը վրայ, որոնք դրուած էին կեմեղէն հիւսուածքով բազկաթոռի մը մէջ։ Նարինջենիներ իրենց ստուերով կը հովանաւորէին Բլօտիան։ Բաց նամակ մը կը գտնուէր ծունկերուն վրայ։ Այդ նամակը գրող մարդուն կը սպասէր։ Եւ որովհետեւ այցելութիւնը կ'ուշանար, հակառակ իր անհամբերութեան, նորէն աչքէ անցուց այն տողերը, ուր ծանուցուած էր այդ այցելութիւնը.

«Պէտք է որ անպատճառ տեսնեմ ձեզ, Բլօտիա։ Սիրոյ վրայ խօսելու համար չէ. այդ մասին կ'երդնում։

«Ձեր դուռը չպիտի գոցէք իմ առջեւ, երբ իմանաք որ ձեզի պիտի վերադարձնեմ ձեզի վերաբերող գոհարեղէն մը։

ՄԱՔՍԻՄ»

Անգութ հեգնութեան ժպիտ մը —զոր ունեցած էր նամակին առաջին ընթերցման պահուն— յամրօրէն կծկեց Բլօտիայի աչքերը։

«Կնոջը կողմէ ամուսնոյն յանձնուած է։ Կը փափաքէի այդ տեսարանին ներկայ գտնուիլ», ըսաւ Բլօտիա մտովի։»

Ռունգունքը դողացին, բռնութեան ու կրքի հոտ առնելով։ Բլօտիայի համար ինչ լաւ սպեղանի մըն էր երբ սիրահարը վշտով ու տենչանքով կը մխային։ Այդ անյագ հոգիին համար ո՛չ մէկ յուզում զօրաւոր էր։ Ծառայ մը մօտեցաւ, ու անոր ետեւէն ֆրանսական դեսպանը երեւան եկաւ ծառուղիին վրայ։

(Շարունակելի)

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 Ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պոլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բէրա, Շիտակ ճամբուն Թ. 84

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղէքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթէմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գոնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանասթըր, Նիկոսիա, Ուշագ, Բոր-Սայիտ, Սելանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գոնթ-գուրան) փոխատուութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրտիններ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ և արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, սակարանական հրամաններ կը գործադրէ՝ զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժեթուղթերը կը պահուին Չէյթիւտ արկղամուրերու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պետոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն։ Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վճարահանութեանց մէջ ելած թիւերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշուոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն։ Տոկոսներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշուոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գանձուած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆոնսիէի Ցանկտասանի աղգ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլնի բաժնեթուղթերը։ Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագնի մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր սնտուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Քիոսր նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրի հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—31

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻ ՀԱՄԱՐ «ՎԻԶԱ»

ԱԶԴ.—Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը հարկատուներուն դիւրութիւններ ընծայելու համար Դրոշմաթուղթի Կանոնագրին գործադրութիւնը և այդ օրինական տրամադրութեանց կիրառման մասին ամէն անստուգութիւն փարատելու նպատակաւ, դրոշմաթուղթի մասին վիզա մը հաստատած է։ Դրոշմաթուղթի վիզան կը կատարուի՝ թուղթին վրայ նշանակելով տեսնուած ըլլալը, ինչ որ 2 ղրուշ դրոշմաթուղթի ենթակայ է՝ վիզայի օրուան թուականով. նաեւ յիշատակութիւն մը պէտք է կատարուի թէ քննուած թուղթերը կանոնաւո՞ր են դրոշմաթուղթի տեսակէտով։ Դրոշմաթուղթի վիզայի կրնան ենթարկուիլ այն ամէն թուղթերը, որոնք դրոշմաթուղթի օրէնքի մասին ո և է թերութիւն չունին։ Հետեւաբար հարկատուները գլխաւորաբար կրնան սա գրութիւնները ներկայացնել, ձեւակերպութիւնները կատարելու համար.— 1. Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած ու չստորագրուած գրութիւնները։ 2. Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած և ստորագրուած ու օրինապէս դրոշմաթուղթ փակցուած ամէն գրութիւն։ 3. Օտար երկիրներէն և դրոշմաթուղթի օրէնքը չգործադրուած այն վայրերէն եկած գրութիւններ, որոնք թէեւ օսմ. դրոշմաթուղթ չեն կրեր՝ բայց Թուրքիոյ մէջ տակաւին չեն սկսած գործածուիլ։ 4. Օտար երկիրներէն և դրոշմաթուղթի օրէնքը չգործադրուած այն վայրերէն եկած գրութիւններ, որոնք օրինական դրոշմաթուղթ կը կրեն։ 5. Դրոշմաթուղթէ զերծ գրութիւններ։— Թիւ 1 և 3 հատուածներուն մէջ յիշուած գրութիւններուն վիզայի գործողութիւնը կը կատարուի դրոշմաթուղթին գանձուելէն, փակցուելէն ու ջնջուելէն յետոյ։ Թիւ 2, 4 և 5 հատուածներուն մէջ յիշատակուած գրութիւններուն վրայ վիզայի գործողութիւն կատարուած ըլլալը կը նշանակուի, գրութիւնները քննուելէ յետոյ միայն։ Դրոշմաթուղթը վիզա ընելու գործողութիւնը, 1323 յուլիս 19/1907 օգոստոս 1էն սկսեալ, Օսմ. Թղթատարական ճիւղին դիմաց Վիլթալիս խանը գտնուած դրոշմաթուղթի Տնօրէնութեան գրասենեակին մէջ կը կատարուի։ Ցառաջիկային, այս գործողութիւնը պիտի կատարուի նաեւ Թուրքիոյ ուրիշ կարեւոր կեդրոններուն մէջ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

1/19 օգոստոս 1907 30—11

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ

BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
Վ.ՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարս 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Դանիէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պօլիս), Մանասըր եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաեւ միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանքը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—16

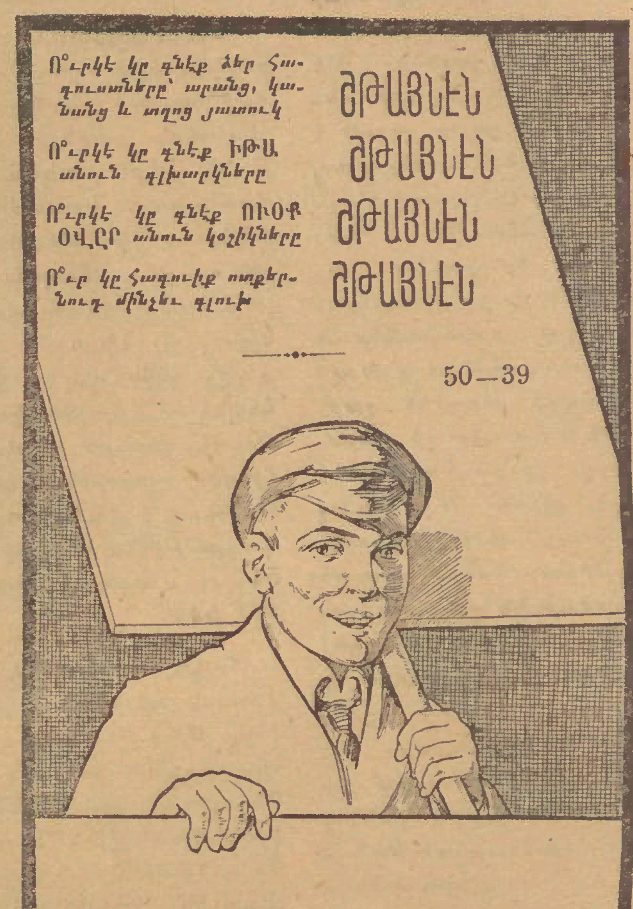

Ո՞ւրկէ կը գնէք ձեր հագուստները՝ արանց, կանանց և տղոց յատուկ

Ո՞ւրկէ կը գնէք ԻԹԱ անուն գլխարկները

Ո՞ւրկէ կը գնէք ՈՒՕՔ ՕՎԸՐ անուն կօշիկները

Ո՞ւր կը հագուիք ոտքերնուդ մինչեւ գլուխ

ՇԹԱՅՆԷՆ
ՇԹԱՅՆԷՆ
ՇԹԱՅՆԷՆ
ՇԹԱՅՆԷՆ

50—39

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ.
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տէտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սափֆօ	1119
Ալէքթօ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Մէքսիքօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տալրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթրաթօ	2277	Տրաքօ	1713	Համպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սղէրօ	1208
Բասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտաքօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Բորոտինօ	1264	Էպրօ	3464	Իտահօ	5540	Նէրօ	1333	Թ. Ուիլսըն	1546
Բըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օհիօ	4100	Թոքիօ	3897
Գէյրօ	1371	Էրաթօ	1841	Քլէօ	1058	Օթէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոտօ	1700	Փալերմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Ռալօ	510	Վոլօ	1289
Ջէքանօ	2729	Ֆրանչեսկօ	1582	Լէփանթօ	2272	Ռիալթօ	3329	Վիլթոսն	239
Սոսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Ռինալտօ	1553	Էտնա	1350
Գուրքօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Ռոլլօ	1613	Զէնօ	1300
Դանկօ	2905	Կուիտօ	1011	Մալմօ	724	Ռոմէօ	1789	Թորօ	
Դերօ	895	Հըրանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Ռոզալիէ	136	Մանօ	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը տպուին.
Ուրպինօ շոգենաւը, նաւապետ Քրօֆթ, ամսոյս 20ին։
Միքասօ շոգենաւը, նաւապետ Ճիք, ամսոյս 30ին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՉՕՍ
Թիւ 22 24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—16

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.— 4% քոնսոլիտէ փոխառութեան օսմ. պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1907 սեպտ. 1/14ին լրացող նոյն պարտաթուղթերուն 35 թուակիր կտրօնները, ինչպէս նաեւ ներկայ ամսոյ 1/14ին կատարուած վիճակահանութեան մէջ ամօրթի ելած պարգեւները ներկայ սեպտեմբեր 1/14էն սկսեալ պիտի վճարուին Օսմ. Կայս. Պանքայի կիշէներէն, ամէն օր, Ղալաթիա, կէս օրէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, և միջօրէէն առաջ ժամը 10էն մինչեւ կէսօր, ուրբաթ օրերը։ Ի փոխարէն կտրօններու և ամօրթի ելած պարտաթուղթերուն, որոնց կ'ընկերանան թուակիր պորտըրօներ, պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, պայմանաւ որ իր հրշաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքայի սնտուկին Ղալաթիա, վճարուելու համար։ 13—6

Կ. Պոլիս, 29 օգոստոս 1907

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Պադրաս, Վօլօ, Շիրա, Քալամադա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխատուութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ » »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Ցունուար 2ին և Ցուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 ղրուշ ոսկեդրամ։ 50—24

ԼԻՍԷ ՖՐԱՆՍԷ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ ՖՐԱՆՍ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Տնօրէնութեամբ Պ. Ժ. Ֆօռի

Առեւտրական ուսմունք, պաշտօնական հաստատութեանց գրասենեակի գիտելիք, հայերէն և թուրքերէն լեզու։ Բերայի դասերը պիտի սկսին 7/20 սեպտեմբերի, իսկ Գատըգիւղի մասնաճիւղինը 6/19ին նոյն ամսոյ։ 20—10

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (186)

[illegible]

Գեղանի Կոմսուհիի Մը ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

ԺԶ.

ԱՆՏԱՌԸ ԿԸ ՊԱՀԷ ԻՐ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Նոյն ինքն Բրիսթիան ինչ կնճռոտ դէպքերու պիտի խառնուէր, երբ արդարութիւնը ուզէր իմանալ իր կարծիքը... Պարտէր իր գաղափարը յայտնել գործուած ոճրին վրայ... Բժշկական գիտութեան համար նշան մը բաւ պիտի ըլլար երեւան հանելու համար թէ ո՞վ էր մարդասպանը. այդ պարագան Բրիսթիան միայն պիտի գիտնար։ Բայց ինչ պիտի ըլլար իր պարտականութիւնը... Անողոք պարագայ... Երկու պարտքերու միջեւ պիտի վարանէր... խօսելու պարտքը ու լռելու պարտքը... Լուռ մնալն պարտաւոր էր. միթէ կարելի էր ենթադրել որ բերան տար ծերունի կոմսը, որ այնքան բարոյական չարչարանքներու ենթարկուած էր, և որուն վերջին արարքը արդարացի բան մըն էր ինքնին։ Ոչ, անկարելի էր ատիկա... Բայց Ֆոնթէնայլ պարտէր խօսիլ, երբ արդարութիւնը խաբուէր, սխալ հետքի մը վրայ գտնուէր և անմեղի մը վրայ ծանրացնէր ամբաստանութիւնը։

Հակառակ ուղղութիւններու մէջ քաշքըրտուած, Բրիսթիան կը խորհէր.

—Տեսնենք ո՞ն է մարդասպանը։ Ինչ բան կ'ապացուցանէ։ Միայն կը կասկածիմ առանց ստուգութեան... Ուրեմն...

Բժիշկն ու դատական պաշտօնատարները անտառ մտան։ Ոստիկան-զինուոր մը կ'ընկերանար անոնց՝ մինչեւ խրճիթ առաջնորդելու համար։ Մնաց որ, ուղեցոյցի պէտք չունէին, որովհետեւ ճամբան շատ բանուկ էր այդ օր միջօրէէն յետոյ։ Ոճրագործութեան լուրը շուտ տարածուած էր և շրջակայքին մարդիկ կը հանէին՝ հետաքրքրութենէ մղուած։ Սակայն չէին կրցած խրճիթին մօտենալ, տասնապետին կողմէ արգիլուելով, որ իբր բանիմաց մարդ, մէկ ակնարկով դիտած էր որ ձեան մէջ ոտքի հետքեր կային խրճիթին շուրջը. ուստի ուզած էր անաղարտ պահել այդ հետքերը, խորհելով թէ անոնք կրնային օգտակար ըլլալ նախնական քննութեան միջոցին։ Դատաւորները նշմարելուն պէս՝ տասնապետը դիմաւորեց զանոնք և սա դիտողութիւնները ըրաւ իսկոյն.

— Երկու հետքեր նշմարեցինք ձիւնին մէջ... երկուքն ալ ճամբէն դէպ ի խրճիթը գացող... Շատ ակներեւ հետքեր են... մնաց որ պարոնները իրենք ալ պիտի տեսնեն... կարծեմ թէ օգտակար պիտի ըլլայ այդ հետքերը չկորսնցնել, որովհետեւ երկար ատեն չպիտի մնան անոնք... Նախ՝ կրնայ այս իրիկուն ձիւնել և այն ատեն ամէն հետք պիտի անհետանայ։ Ցետոյ՝ դիակը վերցուելուն պէս՝ չէ կարելի արգիլել որ գիւղացիները չթափուին խրճիթին շրջակայքը... բոլոր հետքերը իրար պիտի խաչաձեւեն և մեզ շահագրգռող հետքերը պիտի անհետանան։

— Շատ ճիշդ է, ըսաւ Պ. Մէնէսթրօ։ Տասնապետը յարեց.

— Ձիւնը դադրելէն ի վեր երկու հոգի եկած են հոս, այսինքն երէկուան ժամը երեքէն ի վեր...

Պ. Մէնէսթրօ բժիշկին դառնալով, ըսաւ.

— Տօքթէօր, մեզի պիտի ըսէք թէ սպանութիւնը այդ ժամո՞ւն գործուած է միթէ... Շարունակեցէ՛ք, տասնապետ...

— Ինչպէս կը տեսնէք, երկու մարդոց հագած սանդալներուն հետքերն են անոնք... իրարմէ տարբեր են այդ սանդալները... երկուքը գամերով, երկուքը առանց գամի, բայց այս վերջինները չմաշկի պէս... Շատ լաւ հետք ձգած են ձիւնին մէջ, որ սառած է իսկոյն... Եթէ երբեք ձիւնի քսան փաթիլ իյնային այդ հետքերուն վրայ, բոլորովին անտեսանելի պիտի ըլլային։

— Բարեբախտաբար գիշերը հանդարտ անցաւ, հակառակ երէկ իրիկուան հովուն...

— Ուրեմն երկու հոգի եկած են խրճիթ... Պարոն դատաւորը կը թոյլատրէ՞ որ շարունակեմ իմ կարծիքներս...

— Անտարակոյս, տասնապետ։ Ձեր դիտողութիւնները կրնան թանկագին ըլլալ մեզի...

— Կարելի է վստահաբար ըսել թէ այդ երկու մարդիկը ո՛չ միայն միասին չեն եկած, այլ իրարմէ ետքը, բաւական ատեն անցնելէ յետոյ... Առաջին անգամ խրճիթ մտնողն եղած է չմաշկի նման սանդալ հագած մարդը... Ձիւնը տեղացած միջոցին այդ հետքերը գոյացած են և սառնամանիքը չէ կարծրացուցած զանոնք... Ցետոյ եկած է գամով սանդալ հագած մարդը... գամերուն հետքերը այնքան որոշապէս կը տեսնուին սառած ձիւնին վրայ որ կարծես թէ նոր առաջ եկած են, այս առտու տակաւին... Մնաց որ, պարոն դատաւոր, ծանօթ է այդ մարդը... անտառին մէջ աշխատող փայտահատ Տօրնաքն է։ Այս վերջնոյն կողմէ իմաց տրուած է ոճիրը և այս առտու գտնուած է դիակը... Այդ մասին ո և է տարակոյս չկայ...

—Տօրնաք, ըսաւ Պ. Մէնէսթրօ, արձանագրեցէք այդ անունը։

Բայց տասնապետը կը ժպտէր.

—Օ՜հ, պարոն դատաւոր, վախնալիք մարդ չէ ան։ Անբիծ անունի մը տէր և ընտիր գործաւոր մը ըլլալէն զատ՝ երէկ ամբողջ օրը կնոջ հետ անցուցած է Ռէմիրէմոնթի մէջ։ Ես ալ հոն կը գտնուէի և միասին մեկնեցանք մթնելուն պէս... Անկարելի է անոր վրայ կասկածիլ...

—Միւս հետքը որո՞ւնն է։

—Չեմ կրնար կարծիք յայտնել ատոր վրայ...

Պ. Մէնէսթրօ մանրազնին կերպով աչքէ անցուց այդ հետքը։ Ցետոյ խրճիթ մտան։ Տօքթէօրը սրտի ցաւագին սեղմում մը ունեցաւ։ Երկար ատենէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով կը գտնուէր Ժերմէնի առջեւ։ Այդ սգւոր մարմինը, զոր իր թեւերուն մէջ առած էր և զոր այնքան լաւ կը ճանչնար, սոսկալի մահուամբ մը պրկուած էր, մէջքէն երկուքի ծալլուած և անշուք նստարանի մը վրայ նետուած... դէմքը ուռեցած էր վիզը անցուած չուանին պատճառաւ. երբեմնի գեղեցկութենէն բան մը չէր մնացած։ Խրճիթին ներսը կատարուած քննութենէն ո և է կարեւոր արդիւնք առաջ չեկաւ։ Ժերմէն սպաննուելէ յետոյ հո՞ն բերուած էր թէ յանկարծակիի բերած էին զինքը այդ խրճիթին մէջ։

Պ. Մէնէսթրօ ուշադրութեամբ քննեց այդ չուանը։ Օ՜հ, ծանրակշիռ ապացոյց մը կրնար ըլլալ այդ չուանը։

Տասնապետը նորէն սկսաւ իր կարծիքները յայտնել.

—Այս չուանը կը նմանի անոր զոր կը գործածեն մեր փայտահատները՝ երբ ծառեր կը տապալեն... Այդ չուանը մաշած է... Մնաց որ մէկ մէթր երկայնութեամբ կտոր մըն է և բանի մը չի կրնար ծառայել... Մարդասպանը խրճիթին մէկ անկիւնը գտած ըլլալու է չուանի այդ կտորը...

—Ատիկա կ'ապացուցանէ որ սպանութիւնը խրճիթին մէջ գործուած է և ո՛չ թէ անտառը... Հետեւաբար կարելի է սա հարցումները ընել. «Այդ մանկամարդ աղջիկը ինչ ընելու եկած էր Տօրնաքի խրճիթին մէջ... Ժամադրութիւն տուա՞ծ էր մէկը... Կամ թէ նոյն ինքն մանկամարդ աղջիկը ժամադրութիւն տուա՞ծ էր անծանօթի մը... Մարդասպանը այդ անծանօթն եղա՞ծ է արդեօք... կամ գէթ պիտի կրնա՞յ մեզի համար թանկագին եղող տեղեկութիւններ հաղորդել։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԴԱՐԵՀԻՆ ՔԷՕՍԷԵԱՆ